

Maah-Ko Jesus ky n'aa hanäm do Maah-Ko erii wät do hahỹỹh

Jowāw nu gahem'uun do panyyg n'aa hahỹỹh

¹ Hahỹ tadu doo Jesus Kristo, P'op Hagä Do T'aah panyyg hanäm doo.

² Hahỹỹ da takerii däk P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do mo haj'aa hã:

“Ỹ mejũũ da panäk ỹ n'aa a pooj jé, a tyw n'aa tabenyyw däk hyb n'aa a pooj jé.”*

³ “Hahỹỹ da tabanawäng bä her'oot do kyyh:
Bë tyw n'aa bak'ood däg da Tak'öp Hyb N'aa Jawyk
Doo.

Baad ub da bë tyw n'aa daj'aah”,† näng mä takerii
däk do hã.‡

⁴ Nanäng panäk doo, Jowāw nu gahem'uun do paa m' tii. Tabanawäng bä paa m' tabawät. Tanu gemuun hõm paa m' hajõk. Taher'oot sa hã raberéd hõm hyb n'aa nesaa doo, ranu kemuun hõm hyb n'aa nesaa do raberéd hõm do heen n'aa, P'op Hagä Do awug hõm hyb n'aa nesaa do sa h'yyb tym gó hanäng doo.

---

* **1:2** Marakijas 3.1 hã takerii däk hahỹ bód t'aats. P'op Hagä Do kyyh ta T'aah hã tabedoo do tii. Ta bód see ti Isajas erii wät do paah.

† **1:3** Ji h'yyb tym ji enäm, baad P'op Hagä Do T'aah ji gadoo ji h'yyb gó, tahanäng pé m' ti ji tyw n'aa ji bak'ood däk, ji tyw n'aa ji daj'aah.

‡ **1:3** Isajas 40.3

⁵ Ti m' hajõk Judah häj n'aa buuj, panang Jerusarēnh häd nāng do babuj n'aa na-ããj né hē m' rabahõm Jowāw wē. Nesaa do rakawoom bā, Jowāw nu gemuun hõm tamii Joradān häd nāng doo me. ⁶ Jowāw saroor mā kameer wii s'ëeb ta pan'aa. Ta baa wyd paa m' ta byyh. Sabakar paa m' tawēh ta tā, mabaa bëeh paa m' ta waa. ⁷ Hahÿ d' paa ta kyy sa hä:

—Ti awät da jawén ÿÿ tak'ëp hyb n'aa jawyk do bahānh ÿÿ. Hā ÿÿ, ÿ hyb n'aa sakog its ta hä. Ti hyb n'aa dooh ÿ haja bā ta tsyym suun kabo n'aa ÿ do bā§ —nāng mäh. ⁸ —ÿ ti hÿÿh, bë ÿ nu gemuun naēng me. Tii kā P'op Hagä Do Sahee tabajëe suun bë h'yyb tym gó, bë tah'yyb mahũũm hyb n'aa —nāng mā Jowāw nu gahem'uun do kyyh sa hä.

Jesus Jowāw nu gemuun wät do panyyg n'aa hahÿÿh

⁹ Ti noo gó kā m' Jesus bana panang Nasaréh häd nāng doo bā naa. Garirej häj n'aa bā ta ti Nasaréh panang. Jesus Jowāw nu gemuun wät doo kā tamii Joradān häd nāng doo me. ¹⁰ Ti m' Jesus nu ganä dāk bā m' tabaheg'ããs wē hä, wē kabasëets dāk. Ti m' P'op Hagä Do Sahee tabahapäh, ahyng mā ta wē gurii-i hadoo mäh. ¹¹ Ti m' hÿ pong jé naa tamaa ena kän P'op Hagä Do kyyh. Hahÿÿ d' mā ta kyyh: —Õm tah ÿÿ, tak'ëp ÿ kamahān up doo. Baad ÿ mah'yyb n'yym —nāng mäh.

---

§ 1:7 P'ooj ub sa karom rakeboo paa m' sa kariw n'aa tsyym suun. Tii bā sa kariw n'aa tsyym rahets'yyt. Tak'ëp hyb n'aa sakog its Jowāw Jesus matym gó, ta hä hē Jowāw hegāā bā. Ti hyb n'aa, dooh tahaj'as pé Jesus wē tamoo wäd bā, ta hä hē tahegāā bā, tahanāng pé tii.

12 Ti m' nayyw hē tabanawäng hēnh, rabanabok hēnh, Jesus P'op Hagä Do Sahee mahũũm kän. 13 T'ĩ hēnh mä Jesus baym 40 m' ta äh. Tii bä m' Nesaa Do Yb, Satanas häd näng doo, mety paawä m'. Ta tii bä m', Jesus baym bä, ti abong mä tababo n'aa. Ääs rahag'ääs mä Jesus.

Jesus ats'yyt do ta sii habong do pan'aa panyyg n'aa hahÿÿh

14 Ti m', Jowāw nu gahem'uun do radawäts gëet do jawén paa bä kä m', Jesus bahöm kän Garirej häj n'aa hēnh kä. T'ĩ hēnh kä P'op Hagä Do panyyg hanäm do tamet'ëeg kän. 15 Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—Kaja däg kän ji P'op Hagä Do bag'ääs doo. Ti hyb n'aa taw'ääts hē bē eréd hōm nesaa doo. P'op Hagä Do hā bē h'yy kawareem. Bē ky dahé ti panyyg hanäm doo —näng mä Jesus.

16 Ti noo gó m', tabawät bä m' karaj'aa Garirej häd näng do nabyy me, tabahapäh mä pawóp hē ta hÿÿj daheeh habok doo. Simaw, Än-Deréh mä sa häd. Tah'ÿÿb mä res'aak karahi me. Tah'ÿÿb sag né hē m' tii. 17 Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—B'ëep bē ana, si ÿ bē abooh. Tah'ÿÿb sag nado boo da bē hÿÿ kä. Ajyy, ÿÿj sag hadoo da bē hÿÿ kä P'op Hagä Do hā rah'yy ka'eeh hyb n'aa —näng mä ta kyyh.

18 Ti m' nayyw hē m' raberéd hōm karahi. Ah'ũũm kän mä ta sii.

19 Ti bahānh mä tabahapäh Sebedew häd näng do taah, Tsijaag, Jowāw daheeh. Marakate gó m' rabat'oonh. Karahi m' renäm. 20 Jesus ats'yyt né m' tii d' ěnh. Ti m' nayyw hē m' raberéd sooh sa yb sa hataa sii hē m'. Ti m' Jesus sii rabahöm kän mäh.

Jesus habëë hõm do mera do hadäk do panyyg n'aa hahÿÿh

²¹ Ti m' Jesus bahõm panang Kapar-Naüm häd näng doo hënh. Ti m' Saab, Judah buuj rakame-hehäk do hä, tób P'op Hagä Do panyyg rayd n-herot doo hënh tabahõm. Tii bä m' tama metëek P'op Hagä Do panyyg. ²² Ti m' maa new'ëë do rahyb n'aa meuunh mäh. Rawén meuuj bong mäh, hyb n'aa jawyk do ky n'aa me tama metëek do hyb n'aa m'. Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do ky n'aa nahado m' tii. ²³ Tii bä m' tabasoo sa mahang aj'yy karap'aar h'yyb nesaa do hadäk doo, mera doo. Ti m' tak'ëp mä ta kyyh:

²⁴ —H'ëed makarën äã wë Jesus, Nasaréh buuj? Äã marejäã mawén na! —näng mäh. —ÿ hapäh õm baad ub. Õm P'op Hagä Do hanaa, tak'ëp hanäm doo, baad hadoo do moo wëed õm —näng mä ta kyyh.

²⁵ Ti m' Jesus ky geãm wät mä karap'aar h'yyb nesaa doo. Ti m' taky hadoo:

—Er'ood manäh! Bag hënh! Ahõm aj'yy mahãnh! —tah'eed hõm mäh.

²⁶ Tii bä m' aj'yy tak'ëp karap'aar h'yyb nesaa do behats wät. Tii bä m' awaaw wät mäh, ti m' tabahõm kãn ta mahãnh. ²⁷ Ti m' ta wób rameuuj bong mäh, raky n'aa jõg bong mäh. Ti m' raky hadoo:

—H'ëed hÿÿ éh? Ta see ky n'aa hadoo hÿÿh. Tametëek mä hyb n'aa jawyk do ky n'aa me. Karap'aar h'yyb nesaa do sii hë tamejüü. Raky daheeh né hë —näk mä sa kyyh.

²⁸ Ti hyb n'aa m' dawëë Jesus ky n'aa däg däk Garirej häj n'aa bä.

Jesus nahëë sog hõm do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁹ Tii kä m' Jesus raban'yyh tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bä naa. Ti m' Tsijaag, Jowãw daheeh Jesus bahõm kãn Simaw, ãN-Deréh sa tób hënh. ³⁰ Asooh mã Simaw mayyn. Oom ta hä. Ti m' Jesus hä rabaher'oot taoom. ³¹ Ti m' Jesus bajëë suun tahasoo hënh, tamoo ej'ooj sëëk mäh. Ti m' oom keréd hõm. Nayyw hë m' Peed mayyn moo wäd däk sa waa.

³² Tug bä kä, papÿÿj badëë hyng jawén paa bä, Kapar-Naũm buuj ramena sa hõnh hë nahëë enäh doo, karap'aar h'yyb nesaa do pahadëëk do sii hë. ³³ Hajõk Kapar-Naũm buuj kata padëëk Simaw tób w'oo hä, Jesus yt gä do w'oo hä. ³⁴ Hajõk mã sa nahëë Jesus hahëen hõm. Hajõõ m' nahëeh. Hajõng mã karap'aar h'yyb nesaa do tahebëë bong mera do sa hä hanäng doo. Dooh m' Jesus an'oo bä karap'aar h'yyb nesaa do rer'ood bä, rahapäh do hyb n'aa, Jesus P'op Hagä Do T'aah né hë.

P'op Hagä Do hä Jesus ky n'aa etsëë do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁵ Ti m' jati péh, báp paah, badajung nä, tabas'ëëg gëët, ti m' tabahõm dawë hä, ranabok hënh, P'op Hagä Do sii taber'oot hyb n'aa. ³⁶ Ti m' Simaw ta hataa daheeh raty gawëëj padëëk bä m' rabahõm Jesus rabesoos hyb n'aa. ³⁷ Ramamuun bä m' raky hadoo ta hä:

—Hajõk õm hes'oos! —näk mã ta hä.

³⁸ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Hamäh! Ta s'ee hënh ër bahõm, ta wób panang hënh ÿ baher'oot hyb n'aa P'op Hagä Do panyyg

hanäm do sa hä na-ããj né hẽ. Ti hyb n'aa né hẽ ÿ wén na —näng mä Jesus kyyh.

³⁹ Tii d' paa tabawät jé pad'yyt hẽ Garirej häj n'aa bä. Sahõnh hẽ m' tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do hä tabaher'oot, tametëek P'op Hagä Do ky n'aa. Tahebë mä karap'aar h'yyb nesaa doo.

Rog manahuuh do Jesus haso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴⁰ Ti m' aj'yy rog manahuuh do hanäng do ana mä Jesus wë. Ti m' tabahyy häng mä ta taron nu paa me, tetsëë mä Jesus bado hõm hyb n'aa ta nahëeh. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Makarën bä mahajaa né hẽ nahäh ÿ mado hõm —näng mä ta kyyh.

⁴¹ Ti m' Jesus t'yyd mehïïn mäh. Ti m' tamoo däng ta hä, ti m' taky hadoo:

—Ej. ÿ karën —näng mäh. —Has'oo däg! —näng mä ta kyyh.

⁴² Ti m' nayyw hẽ kä m' ta nahëë badoo wät. Has'oo däg kän mäh.

⁴³ Ti m' baad tabaher'oot ta hä:

⁴⁴ —Maher'ood manä ta wób sa hä —näng mäh. —Ahõm jajé naga hẽ P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo wät do wë. Mametä ta hä õm has'oo däk doo. Mamoo wäd Mosees mejüü do paah, ta ti hedoo pé ji nahëë badoo wät do heen n'aa, p'aa hënh baad mabahadoo hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, baad sahõnh hẽ rabahapäh hyb n'aa õm has'oo däk doo —näng mä Jesus ta hä.

Ti m' tamejõ hõm.

⁴⁵ Tii d' né paawä Jesus maher'oot, dooh m' taky dahé bä. Taher'oot mä tamahöm me. Jé pad'yyt hē rapanyyg enä hōm mäh. Ti hyb n'aa kä m' dooh Jesus haja wäd bä sa panang hēnh tahōm bä rabahapäh bä kä. Dawë hä kä m' takan'oo kän. Ti hadoo né hē m' jé pad'yyt hē naa rabena ta wë.

2

Aj'yy k'yy gadóm do Jesus haso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' pawóp hē ta ā jawén paa bä, Jesus matëeh p'aa hēnh panang Kapar-Naüm häd näng doo hēnh. Tii bä m' rapanyyg enä däk, p'aa hēnh mä Jesus bagëë däk tób ta yd nu hed'ëeh bä. ² Hajök mä t'ïï hēnh hah'üüm. Hajök mä rakata padëëk tób bä. Du daa m' ta tyw n'aa wät pé tób w'oo hä na-āāj hē. Ti m' Jesus met'ëëg kän P'op Hagä Do panyyg. ³ Ti m' ji meheet pé ajyy ramanaa mä nahëë näng doo, nawät doo, ratóg nä ta tyng jó. ⁴ Du daa m' rakad'oo pé ramajë suun paawä m' Jesus wë, gatag'uu däk do hyb n'aa m' hajök doo. Ti m' p'op ramasäk. Ratyw n'aa gas'ëës mä Jesus bagëët nemuun. Ti m' ramahy kän Jesus wë kä ta tyng jó. ⁵ Ti m' Jesus h'yyb hapäh bä m' hat'ook do rah'yy ka'eeh do ta hä, taky hadoo nawät do hä:

—Tah ÿÿ,* nesaa do a h'yyb tym gó hanäng do kado hōm —näng mäh.

⁶ Ti m' rabat'oonh sa mahang Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Ti m' sa h'yyb gó raky hadoo:

---

* **2:5** Dooh Jesus t'aah tado bä. “Tah ÿÿ, najis ÿÿ” Judah buuj raher'oot sa da hadoo do hä ramaher'oot bä. Tii d' né hē sa kyyh.

⁷—Häd n'aa m' ti hÿÿ ti d' tabaher'oot? P'op Hagä Do taky n'aa rejää ti hÿÿh —näk mä sa h'yyb gó. —Jääm né hē P'op Hagä Do hajaa nesaa do ji h'yyb tym gó hanäng do tado hōm bä —näk mä sa h'yyb gó.

⁸Nayyw hē m' Jesus h'yyb hapäh mä sa h'yyb, ti hyb n'aa m' taky hadoo sa hä:

—Häd n'aa tii da bē hyb n'aa newēē bē h'yyb gó? —näng mäh. ⁹—Nyy da nahejooj bē hä? “Kado hōm nesaa do a h'yyb tym gó hanäng do paah”, ji noo bä? “As'ēeg g'ēed, mado däg a tyng, awäd däg”, ji noo bä nawät do hä? —näng mäh.

Ti m' taky hadoo ēnh sa hä:

¹⁰—Hÿÿ kä da —näng mäh. —Bē bahapäh hyb n'aa ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ hajaa sa hä hanäng do nesaa do ÿ ado hōm bä, ÿ haso däk da nahēē näng doo —näng mä Jesus kyyh.

Tii bä m' k'yy gadów däk do hä taky hadoo:

¹¹—As'ēeg g'ēed, mado däg a tyng, ahōm kä a tób hēnh —näng mä Jesus ta hä.

¹²Ti m' tabas'ēeg gēet, tabado däk mä ta tyng, ahōm kän mä hajök do matym gó. Tii bä kä m', rameuj kän sa h'yyb gó. Ti m' P'op Hagä Do hä raj'aa etsē. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Dooh ää hapäh pé hÿ hedoo péh —näk mä sa kyyh.

Rewi häd näng do Jesus näēnh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹³Ti m' Jesus bahōm ēnh karaj'aa Garirej häd näng doo hēnh. Hajök mä han'aa ta wē. Ti m' Jesus ma metēek sa hä. ¹⁴Ti m' ta jawén, Jesus bawät bä kä, tabahapäh Rewi häd näng doo, sa wahē

n'aa Roma buuj ky gabuuj dajëër tagahed'aak bä hasooh doo. Aw-Pew t'aa m' ti Rewi. Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—B'ëöp ana wë ÿÿ, hëp ÿ hata mabahadoo hyb n'aa —näng mä.

Ti m' Rewi bas'ëög gëet, ahõm kån mä ta sii.

¹⁵ Ta jawén, Rewi tób bä Jesus bawëh bä m', hajök dajëër gahed'aak doo, Matew hep'ëeh doo,[†] ta wób sa hä pé nesaa do moo heb'oooh do na-ãäj hë rabana rabawëh hyb n'aa Jesus sii, Jesus ma matëg sa sii. Hajök né hë m' Jesus sii heb'oooh doo.

¹⁶ Ti m' Pariséw wób, Mosees ky n'aa jaw'yik do ma mehetëk do rabahapäh bä m' ta ti hedoo do sa sii Jesus bawa doo, Jesus ma matëg hä rabeaanh:

—Hëd n'aa dajëër gahed'aak do sa sii, ta wób na-ãäj hë nesaa do moo heb'oooh do sa sii tabawëh? —näk mä sa kyyh.

¹⁷ Ti m' reaanh do Jesus maa napäh bä, panyyg gó taky gadoo:

—Nahëë temah doo, dooh rahõm bä mediko wë. Nahëë enäh do ti hah'ũm ta wë. Dooh ÿ ahyy bä hÿ pong jé naa P'op Hagä Do karën doo da habok red'oo do ÿ naëënh hyb n'aa. ÿ ahyng, nesaa do moo heb'oooh do ÿ naëënh hyb n'aa[‡] —näng mä Jesus kyyh Pariséw sa hä.

Jesus hä reaanh do ratayy do ky n'aa hahÿÿh

[†] **2:15** Judah buuj sa wób né ti dajëër gahed'aak doo. Roma buuj hä kep'aak do rabataa. Ta see pé noo gó dajëër gahed'aak do rawedii sa wakãän. Ta bahãnh ragahëën dajëër, sa wë ta uuh baym hyb n'aa. Ti hyb n'aa Judah buuj wób dooh ragenaag bä dajëër gedaag n'aa. [‡] **2:17** Jesus wén naëënh, nesaa do raberéd hõm hyb n'aa, P'op Hagä Do hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa kä.

18 Ti anäng paa m' ta heen n'aa Jowãw nu gahem'uun do ma matëg, Pariséw na-ããj mäh, ranoo kanawa doo me raweh'ëëh P'op Hagä Doo. Ti m' ta wób reaanh mä Jesus hä:

—Jowãw ma matëg, Pariséw ma matëg na-ããj hë ranawa P'op Hagä Do rahyb n'aa esee hyb n'aa. Hëd n'aa a ma matëg tii d' ranad'oo? —näk mäh.

19 Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus ky gadoo. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Ket'ëë do jãm n'aa hënh ji ats'yyt doo, dooh ratabëej bä ranoo kanawa do heen n'aa ta patug pan'aa sa mahang tag'ëed bä. Jãm bawät nä bä rawëë had'yyt hë. Dooh ratay bä. 20 Ti awät da ti noo gó sa najiis, ta patug pan'aa, rado hõm sa mahãnh. Ti noo gó da ratay kãn§ —näng mäh.

21 Ti m' panyyg wób ky n'aa gó Jesus ky gadoo nä reaanh doo. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Dooh ji gas'yyb bä saroor säg noo eh do pãän papuuj bäh me. Tii d' ji adoo bä, papuuj bäh tsawyy däg bä, ta säg tanes'ëëm, kawah'oob hõm tii bä. Ti bahãnh tanoo ee däk tii.

22 Ti hadoo né hë uwa bëeh hä. Dooh ji gedu bä uwa bëeh papuuj hegän sooh do pan'aa ta hood b'éé byyh säg gó. Tii d' ji adoo bä, uwa bëeh egän so bä, ta hood säg ganabäh hõm. Tii bä kä, uwa bëë waho bëeh da, ta hood kä karejä kãn —näng mäh. —Uwa bëeh papuuj ji geduuh ta hood papuuj gó, keh'ũüs doo gó —näng mä Jesus kyyh sa hä.**

---

§ 2:20 Hahÿÿ d' Jesus hanäng pé ta tii hä: Ta ma matëg sii tabawät nä bä, dooh ratay bä. Sa mahãnh Jesus badoh bä, tii bä da ratay kãn.

** 2:22 Dooh ji mekuuj bä papuuj tama metëek do ji h'yyb säg paa me, tahanäng pé ti panyyg gó teh'ũüm doo.

Saab ky n'aa hahÿÿh

²³ Saab hã m', Judah buuj rakamehehãk do noo gó m', Jesus ta ma matëg sa sii joom tiriig banäng doo me m' ratabës. Ramahôm me m', ta ma matëg tiriig ag mä rateh'yyp rabawa hyb n'aa. ²⁴ Ti m' Pariséw sa sii habong do raky hadoo Jesus hã:

—Mahegãã! Hëd n'aa a ma matëg raky nadaheeh ër ky n'aa jaw'yyp do Saab ky n'aa hã? Saab hã ramoo bok^{††} —näk mä sa kyyh.

²⁵ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Dooh bë ner'ood bä g'eeh nyy da ër wahë makũ Dawi bad'oo, tii, ta hataa rabas'aah bä, sa waa tamah bä? ²⁶ Abijatah P'op Hagä Do sa hã kahesé do tób n'aa yt moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do tabahadoo noo gó, Dawi ajëë suun P'op Hagä Do sa hã kahesé do tób n'aa yt hã, ti m' tabawa ti pãw P'op Hagä Do sa hã kahesé do tób n'aa yt hatoonh doo. Ti m' tanoo mä ta hataa rabawa. Jããm né paawä ta ti tób yt hã moo heb'ooh do haw'aa ta ti pãw Mosees ky n'aa jaw'yyp do an'oo bä^{‡‡} —näng mä Jesus sa hã.

²⁷ Ti m' taky hadoo ënh:

—Ji kameh'ããk do hyb n'aa P'op Hagä Do wén pahuuw wät paa ji kameh'ããk do heen n'aa. Dooh ji tapahuuj bä ji kameh'ããk do heen n'aa hyb n'aa —näng mäh.

---

^{††} **2:24** Dooh ji moo wäd bä Saab hã, Mosees ky n'aa jaw'yyp do mejüü. Tak'ëp Pariséw rahyb n'aa jew'yyp Saab. Sa hã m' Jesus ma matëg ramoo bok, tiriig ag rateh'yyp do hyb n'aa. ^{‡‡} **2:26** Jããm né paawä P'op Hagä Do sa hã kahesé do tób n'aa yt moo heb'ooh do haw'aa ta ti pãw, P'op Hagä Do sa hã kahesé do tób n'aa yt moo heb'ooh do sa wahë n'aa anoo Dawi rabawa, Dawi tat'yypd mehĩĩn do hyb n'aa.

28 —Ti hyb n'aa, ȳȳh, Aj'ȳy Hadoo Do H̄y Pong Jé Hana Doo, Saab ky n'aa hã sii hẽ ȳ mejũũ —nãng mã Jesus Pariséw sa hã.

3

Moo gadóm do panyyg n'aa hahȳȳh

¹ Ta see pé noo gó Jesus bahõm ênh tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hẽnh. Ti yt hã m' tabasooh aj'ȳy moo gadóm doo. ² Tii bã m' ta wób ramatakëe mã Jesus aj'ȳy moo tahaso däg bã Saab hã. Ta moo tahaso däg bã, Jesus moo wät né hẽ Saab hã kã sa hã. Rakarën paawä m' Jesus raky n'aa tapaa Jesus ky nadaheeh do Mosees ky n'aa jaw'ȳyk doo. ³ Ti m' Jesus ky hadoo aj'ȳy hã:

—Ag'ëed däg sa mahang.

⁴ Ti m' taky hadoo ta wób sa hã:

—Nyy da èr ky n'aa jaw'ȳyk do metëek Saab ky n'aa hã? H'ëed ti taw'ãäts hẽ ji moo wät Saab hã? Baad hadoo do ji moo wät, nesaa do ji moo wät? Ji da hadoo do ji ed'ëep Saab hã, ji da hadoo do ji daj'ëep Saab hã? —nãng mã Jesus kyyh sa hã.

Rahapëe né paawä m', dooh m' raky gado bã. ⁵ Ti m' kawaj'ãän gó Jesus ty kawõõt sa wë. Tahyb n'aa tón mã sa h'yyb tym ganahoot do hyb n'aa m'. Ti m' aj'ȳy hã kã taky hadoo:

—Madajoow a mooh! —nãng mãh.

Ti m' ta moo tadajoow däk. Ahub däg kãn mãh, baad däg mã ta moo kã. ⁶ Ti m' nyyw hẽ m' Pariséw raban'yyh. Eróts karapee sii hẽ m' rakaner'oot mã nyy d' rabad'oo Jesus radaj'ëep hyb n'aa.

Hajõk mä Jesus gen'aak do hah'ũũm do ta sii panyyg n'aa hahỹỹh

⁷ Ti m' karaj'aa hēnh Jesus ta ma matēg sii hē m' rabawēej kǎn. Hajõk mä Garirej häj n'aa hēnh naa Jesus jawén hah'ũũm. ⁸ Raky n'aa napäh bä m' sahõnh hē Jesus moo wät doo, rabana Judah häj n'aa hēnh naa, panang Jerusarēnh häd nāng doo hēnh naa, Idumeej häj n'aa hēnh naa, tamii Joradān tamyyj dāk hēnh naa. Ta wób mä Tiir, Sidõn panang häd enäh do häj n'aa hēnh naa. ⁹ Hajõk do hyb n'aa m', Jesus mejũũ ta ma matēg rabenām hyb n'aa marakate ta pooj jé, ragatatug dāk do hyb n'aa ta hã. ¹⁰ Hajõk sa nahēē heso hõm do hyb n'aa m', nahēē enäh do rawén gatatug kǎn ta wē. Rakarēn mä ramoo kajäk ta hã. ¹¹ Jesus karap'aar h'yyb nesaa do hã hadäk do rabahapäh bä m', tũũ m' rakajäk ta matym gó. Tak'ēp mä rageēēnh:

—Ōm P'op Hagä Do T'aah! —näk mäh.

¹² Jesus ky ge'ỹỹm mä karap'aar h'yyb nesaa doo, ranaher'oot hyb n'aa m' ta ky n'aa.

Jesus asēm do 12 hedoo do tamejũũ do pan'aa panyyg n'aa hahỹỹh

¹³ Ti m' Jesus basēek waēē jó. Tanaēēnh mä ta wē tah'yyb dāng doo. Ti m' rabahõm ta wē. ¹⁴ Sa mahang tasēm mä 12 ta hataa, ta sii rababok hyb n'aa, tamejũũ hyb n'aa ta ky n'aa rabaheer'oot hyb n'aa. ¹⁵ Tanoo mä sa hã karap'aar h'yyb nesaa do rabahajaa rabahebē hyb n'aa. ¹⁶ Hahỹỹ m' 12 hedoo do tamejũũ doo: Simaw mäh, “Peed” ta häd n'oo dāk doo. ¹⁷ Ta jawén mä Sebedew taah, Tsijaag, Jowāw häd enäh doo, “Darung Do Taah” tamaneēēnh doo. ¹⁸ Ta jawén mä Ñn-Deréh, Pirip,

Batoroméw, Matew, Toméh, Tsijaag see Aw-Pew t'aah, Tadéw, Simaw Serot, * ¹⁹ Judas Ikarijot kä m', Jesus haëej däk do majiĩ hã.

Nesaa Do Yb ky gabuuj gó Jesus moo wät rahanäng do panyyg n'aa hahỹyh

²⁰ Ti m' Jesus ta ma matëg sii hë rabajëë p'ëë tób gó. P'aa hënh mä rakata padëëk hajök doo. Du daa m' rabawa pé hajök do hyb n'aa. ²¹ Ta ỵyn, ta wakãän rapanyyg enä däg bã m', rabahõm t'ĩ hënh rahahëen paawä m'. Sa hã m' baad nado wäd Jesus h'yyb.†

²² Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do Jerusarënh hënh naa han'aa doo, hajök do mahang hab'ëeh doo, raky hadoo ta wób sa hã:

—Beresebu,‡ karap'aar h'yyb nesaa do wahë n'aa ti adäk ta hã. Ti kyy gó ti tabahebë karap'aar h'yyb nesaa doo —näk mã sa kyyh.

²³ Ti m' tii d' ky hedoo do Jesus naëënh ta wë. Ti m' panyyg ky n'aa gó tabaher'oot sa hã. Hahỹy d' mã ta kyyh:

—Ta daaj hë g'eeh Nesaa Do Yb takahabë? —näng mäh. ²⁴ —Sa da hadoo do wë sa häj n'aa babuuj rahyb n'aa wareem bã, gawatsik tii bã sahõnh hë

---

* **3:18** Judah buuj sa häj n'aa bã Roma buuj ramejũũ noo gó, Judah buuj wób rakarën rakamaj'ĩ Roma buuj sa wë. Dooh rakarën bã Roma buuj mejõ bã sa hã. Roma buuj wë kamaj'ĩ do ramaneëënh Serot . Ta ti sa see paa apäh ta ti Simaw rawén maneëënh “Simaw Serot”. † **3:21** Baad nado wäd Jesus h'yyb rawén ed'oo, ta bahãnh däg sa hã Jesus moo wät doo. Hajök do ta wë hehũũm do tagado had'yyt hë, nahëë enäh do tabaheso, ta see pé noo gó dooh tawa wäd bã tak'ëp taty kanewaas do hyb n'aa. Dooh rah'yy genä nã bã P'op Hagä Do T'aah tado bã. ‡ **3:22** Nesaa Do Yb né hë ti Beresebu.

—näng mäh. ²⁵ —Sa wakãän sa hã hẽ rahyb n'aa wareem bã, kahäj jëng tii bã. ²⁶ Ti hadoo ênh Nesaa Do Yb hã kã. Ta hã hẽ takawareem bã, ta karapee hã tahyb n'aa wareem bã, ahëej jëng né hẽ tii bã ta hejój. Gawatsik da tii bã —näng mã Jesus kyyh.

²⁷ Ti m' taky hadoo ênh:

—Doo aj'y y hejooñh do tób gó hajëe suun pé ta ma tado hõm hyb n'aa, pooj jé tób danäh moo tamanaw'yyd bã. Ta moo kamaw'yyd bã, tahajaa ta ma tado hõm bã —näng mã Jesus sa hã. §

²⁸ Ti m' taky hadoo ênh:

—Né hup ÿ né hẽ hahÿ ÿ her'oot doo: Sahõnh hẽ nesaa do ji moo wät doo, sahõnh hẽ P'op Hagä Do ji ky n'aa rejãã do na-ãäj hẽ P'op Hagä Do mabaan hõm da ji hã. ²⁹ P'op Hagä Do Sahee ky n'aa rejãã doo kã, dooh P'op Hagä Do mabaan bã tii. Ta ti hedoo péh, dooh tahëej bã nesaa do ta hã. Tadjëp jawén paa bã na-ãäj hẽ nesaa do adäg had'yyt hẽ ta hã —näng mã Jesus kyyh sa hã.

³⁰ Tii d' tawén edoo mã sa hã, P'op Hagä Do Sahee kyy gó tawén hebë. Sa hã m' Nesaa Do Yb ky gabuuj mäh. Rahe'oot do hã P'op Hagä Do Sahee raky n'aa rejãã.

Jesus wakãän heh'äät do panyyg n'aa hahÿÿh

³¹ Ti m' Jesus ÿÿn, ta wakãän sii hẽ m' rakajaa. Ta w'oo hã m' rababë däk. Ti m' ramejũũ ranaëënh

---

§ 3:27 Hahÿÿ d' tahanäng pé ti panyyg gó teh'üüm doo: Aj'y y hejooñh doo, Nesaa Do Yb. Aj'y y hejooñh do ma hado hõm do hadoo Jesus. Aj'y y hejooñh do ma hadoo, karap'aar h'yyb nesaa doo. P'op Hagä Do Sahee hejój gó Jesus bahebë karap'aar h'yyb nesaa doo, Nesaa Do Yb karapee, tak'ëp tabahejooñh do hyb n'aa Nesaa Do Yb mahãnh.

Jesus. ³² Hajõk mä ta pa hat'oonh. Ti m' raky hadoo ta hã:

—A yÿn, a wakãän, ta w'oo hã rabab'ëeh. Õm mä resoos —näk mäh.

³³ —Jaa ti ëen, jaa ti wakän haa? —teanh mäh.

³⁴ Ti m' taty kawõõt ta w'oo gadäk hënh rahat'oonh hënh. Ti m' taky hadoo:

—T'oonh hahÿ äñ yÿ, wakän haa —näng mäh. ³⁵ —Sahõnh hë P'op Hagä Do karën do moo heb'ooh doo, ti né hë wakän haa hadoo, ti né hë äñh yÿ hadoo, ti né hë ëen hadoo —näng mä Jesus kyyh sa hã.

4

Joom tym ky n'aa gó Jesus metëek do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus ma metëek ënh karaj'aa Garirej häd näng do nabyy me. Hajõk do nu sabuk mä ta hã. Ti hyb n'aa m' marakate gó tagatsëg sooh. Hajõk do ayyw b'ëeh mä ta takëen nabyy me. ² Ti m' hajõõ m' tama metëek mä sa hã panyyg ky n'aa me m'. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

³ —Bë hyb n'aa matakä hahÿ panyyg! Hÿ hadoo joom hejóm do bejoom joom tym. ⁴ Tatsawyh hõm joom tym. Joom tym tatsawyh hõm do wób ta tyw n'aa me takajak, ti taw'ëed rabajóh jëng. ⁵ Joom tym wób kajäk pä ta yt tabahadoo do jó. Kanahën its k'ääts tii bä. Ti nayyw hë taganyyh, kanahën d'os do k'ääts ta h'yyb. ⁶ Tabajuu bä, nayyw hë tatsawyy jëng, dooh ta kóm ta h'yyb. ⁷ Ta tym wób kajäk sasëng kóm banäng bä. Sasëng gajewäng bä kä, dooh tawëe wäd bä. Ti hyb n'aa dooh teag bä. ⁸ Ta tym wób kajäg kän baad tabadoo bä.

Taganyyh, baad tabawäng, baad tabeaak. 30 nuu me tabejoom do bahänh tabeag kän baad tabadoo bä kajäk do ta tym wób. 60 nuu me tabejoom do bahänh tabeag kän ta tym wób. 100 nuu me tabejoom do bahänh tabeag kän baad tabadoo bä kajäk do ta tym wób kä —näng mä Jesus. Panyyg gó m' tabeh'üüm.

⁹ Ti m' taky hadoo:

—Jé karën pé ŷ her'oot do tamaa newë bä, taw'ääts hē tahyb n'aa matakëë —näng mäh.

¹⁰ Ta jawén kä m', ta mab hē 12 hedoo do ta ma matëg hē kä, ta wób hē kä, rabeanh ta hã nyy d' tahanäng pé m' ti panyyg. ¹¹ Ti m' taky hadoo sa hã:

—Bë hã P'op Hagä Do an'oo däk bë bahapäh hyb n'aa pooj jé ji nahapäh do P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa hã. Ta wób sa hã, sa h'yyb gó naa maa new'ëë kanarën doo, sahõnh hē takaher'oot da panyyg ky n'aa me —näng mäh. ¹² —Tii d' tawén hadoo, —näng mäh —“Rahegãã had'yyt né paawä m', dooh m' rah'yy genä bä. Ramaa newë had'yyt hē né paawä m', dooh m' tagah'ood bä sa hã. Dooh né rakarën bä P'op Hagä Do hã rah'yy kawereem hõm, P'op Hagä Do nawug hõm hyb n'aa nesaa do sa h'yyb gó hanäng doo”* —näng mä Jesus kyyh sa hã.

¹³ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Taganah'ood bä bë hã hahÿ panyyg, nyy d' tagahoot panyyg wób bë hã? —näng mäh. ¹⁴ —P'op Hagä Do kyyh herot doo, aj'yy joom tym hejóm do hadoo. ¹⁵ Joom tym ta tyw n'aa me kajäk do

* **4:12** Isajas erii wät doo gó Jesus beh'üüm. Isajas 6.9-10 hã takerii däk tii.

hadoo P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób sa hã. Ramaa newë sii hẽ, nayyw hẽ, P'op Hagä Do panyyg Nesaa Do Yb asog hõm sa h'yyb gó naa. ¹⁶ P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób, pä banäng bã kajäk do hadoo sa hã. P'op Hagä Do panyyg ramaa newë sii hẽ, nayyw hẽ, h'yy gadajaa gó ragadoo. ¹⁷ H'yy gadajaa gó ragado né paawä, nayyw hẽ rah'yy gejë hõm, joom kóm nanäng nä do hadoo sa hã. Hejooñh do kametä bã sa hã, sa hã rarahejä bã na-ããj hẽ P'op Hagä Do panyyg metëek doo da rababok do hyb n'aa, nayyw hẽ rah'yy gejë hõm. ¹⁸ P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób, joom tym sasëng mahang kajäk do hadoo sa hã. ¹⁹ P'op Hagä Do panyyg ramaa napëë né paawä, rahyb n'aa newë had'yyt hẽ badäk hahÿÿ hã ji bawät do hã.† Dajëër hã, sa ma ji tawadii do hã rahyb n'aa h'ũüm. Rah'yy karën do jawén rababok. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do panyyg sa h'yyb gó hadäk do tawén nahõm. Joom neaak do hado däk tii. ²⁰ P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób, joom tym baad tabadoo bã kajäk do hadoo sa hã. Ti ramaa newëë P'op Hagä Do panyyg, baad ragadoo, baad rabenäm sa h'yyb gó. P'op Hagä Do karën do baad ramoo bok tii kä. Joom 30 nuu me, 60 nuu me, 100 nuu me takejoom do bahãnh tabeaak do hadoo tii –näng mä Jesus.

²¹ Ti m' taky hadoo ënh:

–Bë gataa sooh bë bag, ji waa hood yt hã, ji jó ÿÿh do yt hã bë bejën hyb n'aa apäh? Dooh. Ta bag bë dasooh ta tyng jó, baad ta bag däk hyb n'aa. ²² Ta ti

† **4:19** Ta ti hedoo do raty kanewad had'yyt hẽ. Rahyb n'aa tón had'yyt hẽ sa waa, sa taah, nyy d' rabad'oo doo.

hadoo da ÿ ma metëek do hã: Sahõnh hẽ sa hã da hẽ kejën nã doo, sahõnh hẽ rah'yy ganenãh nã doo, kametã dãk né da sa hã. ²³ Jé karën pé ÿ her'oot do tamaa newë bã, taw'ããts hẽ tahyb n'aa matakëë — nãng mãh.

²⁴ Ti m' taky hadoo ênh:

—Taw'ããts hẽ baad bë matakã ti bë maa newëë doo. Bë matakëë do pénh, bë maa newëë do pénh, bë da P'op Hagã Do h'yy gan'yyh. Ti bahãnh baad bë da tah'yy gan'yyh. ²⁵ Jé h'yy ganyy dãk doo, ti bahãnh P'op Hagã Do banoo nã ta hã ta h'yy ganãng doo. Jé kanahën d'os hẽ h'yy ganãng doo, P'op Hagã Do ado hõm da ta hã kanahën had'os doo‡ —nãng mã Jesus.

Panyyg ky n'aa gó Jesus metëeh hahÿÿ hã P'op Hagã Do bag'ããs do ky n'aa

²⁶ Ti m' taky hadoo:

—Aj'yy joom tym hejóm do ky n'aa hadoo né hẽ P'op Hagã Do bag'ããs do ky n'aa. ²⁷ Ta ãh tatebëj nuuj jé, adëb bã, atsëm, ta ti joom tym ganyyh, tabawãng. Dooh joom hejóm do hapëë bã nyy da tabawãng ti joom. ²⁸ Ta daaj né hẽ joom k'ããts baw'ëeh. Pooj jé tagajewãng, tii b' tabaeë dãk, tii b' tabeag kãn. ²⁹ Ta ag wah'ëë dãk bã kã, ta heen n'aa hã, tii bã kã joom nãng do bak'ããd kãn ta joom, joom jí nu gekãã do nahëë me —nãng mã Jesus kyyh.

³⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

---

‡ **4:25** Ta ti tawén kado hõm sa hã, rahyb n'aa manatakëë do hyb n'aa. Dooh rahyb n'aa p'eed bã P'op Hagã Do panyyg hã.

—Panyyg see ky n'aa me ŷ her'oot bē hā P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa —näng mäh. ³¹ —Joom motaad häd näng do tym nad'ëed is do hadoo né hē P'op Hagä Do bag'ääs doo, tadu doo noo gó. ³² Jääm nad'ëed its né paawä ta tym, ji waa ty gamabuuj see bahānh tabawäng. Tak'ëp ta moo bawäng. Tii hā kä taw'ëed batooj kån ta hā kä, tabadahëem bāš —näng mä Jesus kyyh.

³³ Hajōng ta ti hedoo pé panyyg ky n'aa gó Jesus baher'oot sa hā P'op Hagä Do panyyg n'aa. Jesus her'oot mä sa hā rahyb n'aa hajaa doo. ³⁴ Sahōnh taher'oot do sa hā, panyyg ky n'aa me m' tamar'oot. Sa mab hē, rabedoh bā m', Jesus baher'oot ta ma matëg sa hā nyy d' tahanäng pé panyyg gó teh'üüm doo.

Bah'ood Jesus meduuk do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁵ Ti noo gó m', tug bā kä m', Jesus ky hadoo ta ma matëg sa hā:

—Hamäh, ër atsëg hōm karaj'aa tamyyj jé.

³⁶ Ti m' raberéd b'ëeh hajōk doo, ti m' ragatsëg t'oonh marakate gó Jesus gasooh doo gó. Ti m' rabatsëg kån. Marakate wób an'aa sa jawén. ³⁷ Ti m' tak'ëp bah'ood bana. Tewëep mä maadaka. Marakate tetaa m'. P'eets mä marakate bagyyb jëe paawä. ³⁸ Marakate duu hēnh mä Jesus baÿÿh. Ta nu tyng jó m' ta nu sooh.

Ti m' ta ma matëg ramebëe nyyh, ti m' raky hadoo:

---

§ 4:32 Joom motaad häd näng do ky n'aa gó Jesus metëeh nyy da P'op Hagä Do bag'ääs do kah'üüm, ny hadoo ta hā h'yy ka'eeh do kah'üüm.

—Ma matëg! Õm h'yy kanap'eed! Ër da ag'yyp!
—näk mäh.

³⁹ Ti m' tabas'ëëg gëët, ti m' bah'ood tameduuk.
Ti m' maadaka hã taky hadoo:

—Bag hënh!

Ti m' bah'ood badoo wät. Badatih däk mäh.

⁴⁰ Ti m' taky hadoo sa hã:

—Hëd n'aa tak'ëp bë beÿÿm? DooH P'op Hagä Do
hã bë h'yy kae nä bä? —näng mäh.

⁴¹ Ti m' tak'ëp mä rabeÿÿm bong, ti m'
rakaner'oot sa mab hë:

—Jaa ti hÿÿ eh? Bah'ood, maadaka sii hë raky
daheeh! —näk mä sa kyyh.

5

*Karap'aar h'yyb nesaa do aj'yy hã hadäk do Jesus
ah'eed hõm do panyyg n'aa hahÿÿh*

¹ Ti m' rakajaa Geras buuj sa häj n'aa bä, karaj'aa
tamyyj jé. ² Ti m' Jesus gatsëg nyh jawén paa
bä m', aj'yy karap'aar h'yyb nesaa doo, mera doo,
nayyw hë m' tabana ta wë. Pä gabaho doo gó,
panang buuj dejëp do sa kamag n'aa radebong
doo bä naa tabana. ³ Tii b' né hë m' tabahe'ÿÿh.
DooH m' hajaa pé moo mawyyt péh. Haak sapuuw
hadoo doo me né hë m' ramoo maw'yyd né paawä
m', dooh m' rahaja bä. ⁴ Hajõ nuu me m' haak
sapuuw hadoo doo me ramoo mawyyt, ratsyym
maw'yyd paawä m'. Ti m' tagahet'ëëh mä haak
sapuuw hadoo doo. Sapaar ta tsyym pëm taga-
het'ëëh né m' tii d' ënh. DooH ta hã hajaa meduuk
péh. ⁵ Adëb bä, atsëm na-ãäj mä tabahew'ëët ka-
mag habong hënh, waëë jó na-ãäj hë. Tak'ëp mä
tageënh, ta daaj hë m' takahej'ooh pä bäh me.

⁶ Dawëë naa m' Jesus tabahapäh bä m', waj'aa däk mä ta wë. Ti m' ta taron nuu me m' tabahyy häng Jesus wë. ⁷ Ti m' tak'ëp mä ta kyyh:

—H'ëed makarën wë yÿ, Jesus, P'op Hagä Do T'aah, Sahõnh hë Bahãnh Hadoo Do T'aah? Maky dëë P'op Hagä Do häd gó, dooh da y marejã bä! —näng mäh.

⁸ Tii d' tawén edoo mäh, karap'aar h'yyb nesaa do Jesus ah'eed hõm do hyb n'aa m'. Hahÿÿ da m' Jesus kyyh:

—Meréd hõm hahÿ aj'yy! —näng mä karap'aar h'yyb nesaa do hä.

⁹ Ti m' Jesus beanh ta hã:

—Nyy d' a häd? —näng mäh.

—“Hajök Doo” ãã häd, —näng mäh —hajök do hyb n'aa ããh —näng mäh.

¹⁰ Ti m' tets'ëë had'yyt mä Jesus hã tanah'eed hõm hyb n'aa dawëë karap'aar h'yyb nesaa do ta tii bã naa.

¹¹ Hajõng mä too yb tii b' habëëh karaj'aa takëën hã, wajapëm doo bã. Ta tii b' mä sa waa raba-hew'aa. ¹² Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do rabetsëë Jesus hã:

—Man'oo ãã ajëë pëë too yb hã —näk mäh.

¹³ Ti m' Jesus banoo tii d' sa hã. Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do benä kãn aj'yy hã hanäng do paah, too yb hã m' rabajëë pä kãn. Hajõng mä ti too yb. 2 miw mäh. Ti m' rameraa bong, ti m' rawaj'aa wëenh tame, tame m' rakejäg bëënh. Ti m' t'õp mä rapehãs.

¹⁴ Ti m' too yb hagã n'aa waj'aa bong mäh. Sa panang bã, panang nedaa bã na-ããj mä rama-her'oot sahõnh hë rahapäh doo. Ti m' panang

buuj raban'yyh t'ĩ hēnh, rabaheg'ãās hyb n'aa ky n'aa nāng doo. ¹⁵ Ti m' Jesus wē rakajaa bā kā, rabahegãā kãn aj'yy hajõng do karap'aar h'yyb nesaa do hanāng do paah. Asooh mäh, saroor nāng mäh, baad däg mä ta h'yyb tym. Ti m' rabeỹm bong. ¹⁶ Ti m', ta ti hap'ēeh do paa rabaher'ood kãn han'aa do sa hã kā ta ti aj'yy karap'aar h'yyb nesaa do hanāng do paa ky n'aa. Too yb ky n'aa na-ãāj mäh. ¹⁷ Ti m' han'aa do rabetsēē Jesus hã, tabahõm hyb n'aa sa hāj n'aa bā naa. ¹⁸ Ti m' Jesus gatsēg sooh bā m', aj'yy karap'aar h'yyb nesaa do hanāng do paa betseē Jesus hã, Jesus sii tabahõm hyb n'aa. ¹⁹ Dooch m' Jesus karēn bā ta sii aj'yy ahõm bā. Hahỹ d' mä Jesus kyyh ta hã:

—Ahõm nā a yb, a ỹn, a wakãān wē. Maher'ood sa hã sahõnh hē taw'ãāts hē hadoo do a hã Tak'ēp Hyb n'aa Jawyk Do bad'oo doo. Maher'ood sa hã nyy da õm tat'yyd mehĩn doo —nāng mä Jesus kyyh ta hã.

²⁰ Ti m' aj'yy bahõm kãn. Hēej bód, Dekaporis häd nāng doo bā ta her'oot mä tak'ēp hanām do Jesus bad'oo do ta hã. Ti m' sahõnh hē maa nap'ēeh do rahyb n'aa meuunh mäh.

Ỹnh has'oo dāk do ky n'aa, karapee h'yy ganä dāk do ky n'aa daheeh hahỹh

²¹ Ti m' Jesus batsēg hõm bā p'aa hēnh karaj'aa ta myyj jé, tabag'ēed dāk bā ta takēen hã, hajõk nu sabug dāk. ²² Ti m' aj'yy Jaj-Ro häd nāng do bana Jesus wē. Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do sa wahē n'aa see m' tii. Ti m' Jesus tabahapäh bā, ta taron nuu me m' tabahyy hāng ta wē. ²³ Ti m' tak'ēp mä tabetsēē ta hã. Hahỹ da m' ta kyyh:

—Edah tok ÿ tadajëp. B'ëëp ÿ karën paawä. Moo dëë ta hä tabahub däk hyb n'aa, tabedëp hyb n'aa —näng mäh.

²⁴ Ti m' Jesus bahõm ta sii. Tabahõm bä hajõk mä hah'ũüm ta sii, gatat'uuk mä ta hä. ²⁵ Sa mahang ti awät mä ÿñh. Majyyw mä ta nahëeh. 12 m' ta baab ta nahëë badäk. ²⁶ Hajõk mä mediko hegãã bong do ta nahëeh. Mediko moo m' tahoop. Dooch m' rahaja bä. Ta wë hanäng do tahäj jëë né paawä m', dooch m' tahas'oo däg bä. Teg'yys mä tii bä ta nahëeh. ²⁷ Jesus taky n'aa napäh bä m', ta jó gadäk hënh mä tabana ta wë hajõk do mahang. Ta saroor hä m' tamoo däng. ²⁸ Tii d' tawén d'oo mäh, ta h'yyb gó m' taky hadoo: “Ta saroor hä ÿ moo dëë bä, ÿ d' ahub däk tii bä”, näng mä ta h'yyb gó. ²⁹ Tii bä kä m', nayyw hë m' dooch wäd mä ta hä ta nahëeh. Ta hä m' tahegãã bä, ta h'yyb gó, has'oo däk mäh. ³⁰ Tii bä m' nayyw hë m' Jesus hegãã bä m' ta hä naa anyyh ta ky gabuuj. Ti m' ta jawén p'aa hënh tabegãã wät hajõk do mahang, ti m' teanh:

—Jaa saror ÿñh hä moo däng? —näng mäh.

³¹ Ti m' ta ma matëg raky hadoo:

—Nepäh a hä hajõk gatat'uuk do a hä? —näk mäh.
—Hëd n'aa ti meanh?

³² Ti m' ty kaneréd had'yyt hë hajõk do sa wë, tabahëg'ããs hyb n'aa jaa ti ta hä moo däng doo. ³³ Ti m' ÿñh hegãã bä kä m' ta hä has'oo däk mäh, ana mä Jesus wë, ti m' tabahyy häng mä ta taron nuu me ta wë. Kajajän mä ta äm n'aa. Ti m' sahõnh hë m' tabaher'ood jëng ta hä. ³⁴ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Tok ŷŷ, òm has'oo dāk P'op Hagä Do hä mah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ahõm kã h'yyb nãm doo me. Dooch wäd a nahëë kã —näng mäh.

³⁵ Jesus ber'oot nä bä m', rakajaa ajyy Jaj-Ro tób bä naa. Ti m' raky hadoo Jaj-Ro hä:

—A toog h'yy gakog hõm —näk mäh. —Hëd n'aa ti mah'yyb panas'ëëh ma matëg? —näk mäh.

³⁶ Dooch m' Jesus hyb n'aa p'eed bä panäk do sa kyy hä. Hahŷŷ d' mä ta kyyh Jaj-Ro hä:

—Mahyb n'aa tón manäh. Hã ŷ h'yy kasadëë!

³⁷ Ti ta bahãnh mä dooch m' tan'oo bä hajök do rahõm ta sii. Jããm mä takarën Peed, Tsijaag, Tsijaag hŷŷj Jowãw häd näng doo. ³⁸ Jesus rakajaa bä m' Jaj-Ro tób bä kã tahapäh mä séd dó m' raräb bä rabë bä. A'oot mä ta wób. ³⁹ Ti m' tabajëë suun tób gó, ti m' taky hadoo sa hä:

—H'ëed ti bë haräp? H'ëed ti bë ha'oot? Karapee dooch tadajëb bä. Aŷŷh tii —näng mäh.

⁴⁰ Tii bä m' Jesus raky kawew'aam.

Jesus mejũũ raban'yyh jawén paa bä m', tats'yyt mä karapee yb, karapee ŷŷn, ta ma matëg ta sii han'aa doo, ti m' rabajëë p'ëë karapee hasooh hënh. ⁴¹ Ti m' tamoo maso dāk, ti m' taky hadoo ta hä:

—Tabita kũm —näng mä ta kyyh. (“Maruus, as'ëëg g'ëed!”, tahanäng pé m' tii.)

⁴² Tii bä m', nayyw mä tabas'ëëg gëët, awäd dāk mäh. (12 m' ta baab n'aa.) Tii bä m', tak'ëp mä rameuuj bong. ⁴³ Ti m' tak'ëp Jesus mejũũ sa hä ranaher'oot hyb n'aa ta ti ky n'aa. Ti m' tamaher'oot sa hä rabanoo hyb n'aa maruus awa.

6

Ta panang bä Jesus raty n'aa ges'yyk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' ta tii bä naa Jesus ta ma matëg daheeh rabahôm panang tabawäng do paa hënh. ² Saab hä kä m' tama metëek tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hë. Hajök maa new'ëë do rahyb n'aa meuunh mä taheer'oot do sa hä. Ti m' raky hadoo:

—N'yy hënh naa taheer'oot do P'op Hagä Do ky n'aa? —näk mäh. —N'yy hënh naa tah'yy ganäng doo? —näk mäh. —Nyy da tabad'oo tapehuunh doo? —näk mä sa kyyh. ³ —B'aa bäh gaheh'õök do nado ti hahÿÿh? Marija t'aah nado ti hÿÿh? Tsijaag, Josés, Judas, Simaw nado ta wakään? Ta änh, bä ab'ëeh ër pa —näk mä sa kyyh.

Ti m' rakawajään ta wë. Raty n'aa gesyyg däk mäh. ⁴ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Sahõnh hë sa panang bä raweh'ëeh P'op Hagä Do ky n'aa rod. Jääm hë tabawäng do panang bä, ta wakään mahang, ta tób bä, dooh rawehëë bä —näng mä Jesus kyyh.

⁵ Dooh denaa hë m' Jesus pehuuj bä ta tii bä. Jääm né hë m' pawóp its nahëë enäh do hä ta moo tadasooh rabaeso padëek hyb n'aa. ⁶ Tahyb n'aa meuunh mäh, dooh panang buuj rah'yy kae bä tahegää bä.

Ta ma matëg 12 hedoo do Jesus mejüü do panyyg n'aa hahÿÿh

Ti m' sét panang ken'yyh bä m' Jesus ma metëek. ⁷ Ti m' tanaëenh 12 hedoo do ta ma matëg ta wë. Ti m' Jesus anoo mä sa hä karap'aar h'yyb nesaa do rabahajaa rabahebë hyb n'aa. Pawóp hë

ken'yyh mä tamejũũ rabahõm Jesus bad'oo doo da rabad'oo hyb n'aa. ⁸ Hahỹỹ da m' tamejũũ:

—Doooh d' bë mahũũm péh, pãw hadoo péh, ta hood hadoo péh, ta sãm hadoo péh. Jããm hẽ da bë mahũũm tatu —nãng mäh. ⁹ —Jããm ub da bë saroor bë hã hadäk do bë gahõm. Bë tsyym suun hẽ kä bë padedëek —nãng mä ta kyyh. ¹⁰ Bë nu kajäg bã ta wób tób bã, tii bã da bë ayyw dó sa panang bë beréd hõm bã kä. ¹¹ Jé bë raganado bã, bë ramaa nanewë bã bë her'oot doo, bë ahõm sa mahãnh. Sa panang bã naa bë ahõm bã bë tsyym suun bë tepyng padäg k'ããts. Tii da bë bad'oo, rabahapäh hyb n'aa dooh baad tado bã P'op Hagä Do panyyg raky nadaheeh doo —nãng mä ta kyyh sa hã.

¹² Ti m' rabahõm kãn. Raketyh hõm. Jé pad'yyt hẽ m' rabaher'oot reréd hõm hyb n'aa nesaa doo. ¹³ Hajõng karap'aar h'yyb nesaa do rahebëë hõm mäh. Hajõk nahëë enäh do ta syyj me m' ratahed'yyd hõm, heso hõm mäh.

Jowãw nu gahem'uun do dajëp do panyyg n'aa hahỹỹh

¹⁴ Ti m' Garirej häj n'aa wahë n'aa, Eróts häd nãng doo, taky n'aa napäh tii. Dawëë m' Jesus raky n'aa napëë däk. Hahỹỹ d' mä ta wób sa kyyh:

—Jowãw nu gahem'uun do paa né tii, dejëp do mahang ganä wät doo. Ti hyb n'aa tawén kabaj'aa —näk mä sa kyyh.

¹⁵ —Ta ti Eriij p'ooj ub hawät do paah —näk mä ta wób sa kyyh.

Ti m' ta wób hẽ raky hadoo:

—P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub habong do paa hadoo pé ta tii —näk mä sa kyyh.

16 Eróts ky n'aa napëë däk bä kä ta wób her'oot doo, taky hadoo:

—Jowāw nu gahem'uun do tii, ÿ mejũũ do paa ranu gahõg hõm. Ganä wät dejëp do paa mahang!
—näng mä Eróts kyyh.

17 Eróts né ti mejũũ do paa ramoo maso däk, ramoo maw'yyd däk, radawäts geët Jowāw nu gahem'uun doo. Tii d' Eróts wén d'oo mäh, Erodija, ta hỹjy Pirip häd näng do ÿm hyb n'aa. Eróts gat'ëë däk mä Erodija, ta hỹjy ÿm. 18 Ti hyb n'aa m' Jowāw ky hadoo paa ta hã:

—Doo P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä magat'ëë bä a hỹjy ÿm.

19 Jowāw kyyh hyb n'aa m' Erodija ty n'aa gesyyg kãn, tawén kawaj'ään kãn ta wë. Takarën paawä m' tamejũũ radaj'ëep Jowāw. Du daa m'. 20 Eróts mo n'aa jesuu mä Jowāw. Eróts mä eỹm Jowāw hã. Tahapäh mäh, baad ub né hẽ ti Jowāw bawät P'op Hagä Do matym gó. Tsyt hẽ P'op Hagä Do wë Jowāw bawät tahapäh. Eróts maa newëë bä m' Jowāw her'oot doo, dooh m' baad tado ta h'yyb gó. Ti hadoo né hẽ, tamen mä Jowāw her'oot do tamaa newëë bä.

21 Tii bä kä m', ti bahãnh kä m', Erodija bawyyd kãn nyy d' tabad'oo. Eróts ta yd enäng do heen n'aa noo gó m' Eróts moo wät jãm. Tatsyyd bong mä ta karapee sa wahë n'aa, ta warahén sa wahë n'aa, sahõnh hẽ m' ky n'aa etsëeh do Garirej häj n'aa bä naa. 22 Ti m', jãm noo gó m', Erodija toog bana tabajãm hyb n'aa sa matym gó. Baad mä maruus sa matym gó, Eróts matym gó na-ããj mäh. Ti hyb n'aa m' Eróts ky hadoo ta hã:

—Mets'ëë hã ÿ makarën péh. Ý anoo né da a hã
—näng mä ta kyyh.

²³ P'op Hagä Do häd gó m' ta ky däng:

—Metsëë pé hã ÿÿ, ÿ anoo né da a hã. Wë ÿ
hanäng do uuh ÿ anoo da a hã, makarën bã. Né hup
ÿ né hë tii —näng mä Eróts kyyh.

²⁴ Ti m' maruus banyyh ta ÿÿn wë tabeaanh hyb
n'aa tetsëë pé Eróts hã. Ti m' ta ÿÿn ky hadoo:

—Mets'ëë Jowãw nu gahem'uun do nu gabóg —
näng mäh.

²⁵ Ti m' nyyw hë m' maruus matëeh p'aa hënh.
Ti m' tabets'ëë kân:

—Na, ÿ karën nyyw hë mabanoo hã ÿÿ Jowãw nu
gahem'uun do nu gabóg ta hood gó —näng
mä maruus kyyh Eróts hã.

²⁶ Ti m' tak'ëp sa wahë n'aa hyb n'aa tón wät
mäh. Ti hadoo né hë, ta ky bajawaa do hyb n'aa
m', tatsyyd bong do taky däng do ramaa napäh
do hyb n'aa m', tawén wanadii. ²⁷ Ti m' nyyw
hë m' tamejüü warahén see Jowãw tadaj'ëep hyb
n'aa, tamanaa hyb n'aa ta nu gabóg. Ti m' warahén
bahôm Jowãw ragadahew'ëes doo hënh, tadaj'ëep
mä Jowãw, tanu gahõg hõm mäh. ²⁸ Tamanaa mä ta
hood gó, tan'oo däk mä maruus hã. Ti m' maruus
gado däk, tan'oo däg kân mä ta ÿÿn hã kã. ²⁹ Ti m'
Jowãw ma matëg ky n'aa napëë däk bã m', rabana
rabeheën ta hub. Ti m' ti m' radasuun jëng gabaho
doo gó, kamag hood n'aa gó.

*Jesus pahuunh do 5 miw sa waa panyyg n'aa
hahÿÿh*

³⁰ Ti m' 12 hedoo do Jesus mejüü do rababaaj
nä Jesus wë. Ti m' rabaher'oot ta hã sahõnh hë

rametëek doo, ramoo bok doo. ³¹ Ta tii bä m' séd dó m' ta wë heg'ããs doo. Séd bä m' ranu kejäk do hyb n'aa, du daa m' Jesus ta hataa daheeh rabawa péh. Ti hyb n'aa m' Jesus ky hadoo ta hataa sa hä:

—Hamäh, èr ah'ũũm ta wób rabadoh hënh, bë kameh'ãäk hyb n'aa —näng mäh.

³² Ti m' sa mab hë m' rabahõm marakate gó ta wób rabadoh bä paawä. ³³ Ta wób mä rahapäh raban'yyh. Ti m' sahõnh hë panang bä naa rabahõm ta takëen hä sa pooj jé. Sa pooj jé m' rakajaa. ³⁴ Ti m' Jesus basoop bä, hajõk do tabahapäh bä m', tat'yyd mehĩn mä sa hä. B'éé hagã n'aa tamah do hadoo mä ta hä. Ti m' hajõng ky n'aa tama met'ëeg kãn sa hä.

³⁵ Tũũh däg bä kä m' ta ma matëg rabana ta wë, ti m' raky hadoo ta hä:

—Tũũh däg —näk mäh. —Dawëë hỹỹh. ³⁶ Mamejõ hõm hajõk doo, panang tabanäng bä, sét ken'yyh rabaj'eenh hënh na-ãäj hë, sa waa rabetsëë hyb n'aa —näk mä sa kyyh.

³⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë né hë hanoo sa waa —näng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—Ta ti 8 kamarab ji moo wät ta säm —näk mäh. —
 ãã né hë g'eeh ti hets'ëë ta ti sa waa pãw? —reaanh mäh.

³⁸ Ti m' Jesus beaanh:

—Nyy hë ti hanäng bë wë pãw? Bë hegãã —näng mä ta kyyh.

Ti m' rabaheg'ããs, ti m' raky hadoo:

—Ti anäng ji ma poo oow pé pãw. Pawóp its tah'ỹỹb —näk mä sa kyyh.

³⁹ Ti m' Jesus mejũũ ramejũũ hajõk do rabehyy b'ëëh hyb n'aa jawii jó. ⁴⁰ Ti m' rabehyy b'ëëh, 50 ken'yyh mã ta wób, 100 ken'yyh mã ta wób ketyn hõm doo.

⁴¹ Ti m' Jesus basog däk pãw, tah'ỹyb na-ããj mãh. Hỹ pong jé taty däng bã m', P'op Hagä Do hã taky hadoo:

—Öm taw'ããts hë Ee. Man'oo däk äã tä, äã waa —näng mãh.

Ti m' pãw taganebäh bong, tets'ëë hõm mã ta ma matëg sa hã, rabets'ëë hõm hyb n'aa hajõk do sa hã kä. Tah'ỹyb na-ããj né hë m' pawóp had'os do tetyn hõm né hë m' tii d' ënh. ⁴² Tii bã kä m', sahõnh hë m' rabawëë bong. Wog enä hõm mã sahõnh hë. ⁴³ Ti m' mad'aak do ta ma matëg rata hõm kawaju gó. 12 m' kawaju gedë hõm mãh. ⁴⁴ Hawëë bong doo, 5 miw mã ajyy.*

Tamii pong jó Jesus bawät do panyyg n'aa hahỹyh

⁴⁵ Ti m' nanyw hë ta ma matëg Jesus mejũũ ragatsëg t'oonh marakate gó, ta pooj jé rabahõm hyb n'aa Betsaj-Da häd näng do panang nemuun. Ti nuuj jé m' takedëë hõm hajõk do sa hã. ⁴⁶ Takedëë hõm do jawén paa bã m' tabasëëk mã waëë jó P'op Hagä Do sii taber'oot hyb n'aa.

⁴⁷ Tabadajuu däk bã m', karaj'aa hoo gad'oo bã kä m' ta ma matëg rababoo däk. Ta mab hë m' Jesus bayyw gëët. ⁴⁸ Ti m' tabaheg'ããs, dooh m' tahõm rahëë doo. Bah'ood ty gahëm mãh. Ti m' tapaj'ëë pooj jé Jesus bahõm kãn sa wë tamii pong jó. Jesus tabëëj paawä m', ⁴⁹⁻⁵⁰ rabahapäh

* **6:44** Dooh m' taketsén bã ỹj, karepé.

tamii pong jó hana doo. Tak'ëp mä rabeỹm bong. Awaaw bong mäh. Dajëp do saw'ëeng paa red'oo mäh.

Ti m' nawayw hë m' Jesus ber'oot sa sii:

—Bë eỹm manäh! Ý ti hỹh —näng mäh.

⁵¹ Ti m' tagatsëg sooh sa sii. Ti m' bah'ood badoo wät. H'yy gabedo bong mäh. Rameuuj bong mäh. ⁵² Doo rah'yy gah'ood nä bä Jesus hä, päw tapehuuj né paawä. Doo rah'yy genä bä.

⁵³ Rabatsëg hõm bä m', Genesaréh häj n'aa bä m' marakate badëë jad kån. Tii bä m' rabahũ jad kån. ⁵⁴ Ragatsëg bë sii hë m' pong hënh, ti babuj n'aa rabahapëë kån Jesus. ⁵⁵ Tak'ëp mä raty gapedäg bong ramena hyb n'aa nahëë enäh do Jesus wë. Jé pad'yyt hë hëej Genesaréh w'oo hä hanäng doo bä naa ramena nahëë enäh doo. ⁵⁶ Jé pad'yyt hë Jesus nu kejäk bä m', panang rakahet'aa bä m' ramena bëeh nahëë enäh doo. Ti m' rabetsëë nahëë enäh do ramoo kejäk hyb n'aa ta saroor noo byyh hä. Ti m' sahõnh hë nahëë enäh do moo kejäk doo, heso padäg kån mäh.

7

Ji h'yyb gó naa né hë nesaa do ky n'aa hahỹh

¹ Ti m' Parisëw wób, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do wób na-ããj mä rakajaa Jerusarënh hënh naa. Ti m' rakata däk Jesus wë. ² Ti m' rabahapäh, Jesus ma matëg wób rawëh mä ta si n'aa hë. Doo m' ramoo ketsyyd wäd rabahed'oo doo da. Sa hä m' nesaa do ta ti P'op Hagä Do hä. ³ (Parisëw, sahõnh hë Judah buuj wób na-ããj hë, doo rawëë bä, doo rawa bä, sa wahë makũ mahetëk doo da ramoo kanetsyyd pooj jé. ⁴ Rabana bä jé sa waa

hets'ëë do paah, dooh rawa bä, dooh rawëë bä, ramoo kanetsyyd bä, rabahed'oo doo da. Hajõõ tamo n'aa tii da rabahed'oo doo. Sarej ragejõs, sa waa hood ragets'yyt sa wahë makū mahetëk doo da.)*

⁵ Ti m' Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ããj mä rabeaanh Jesus hã:

—Hëd n'aa a ma matëg ranad'oo ãã wahëh metëëk doo da? Hëd n'aa dooh ramoo ketsyyd bä ër wahë makū rabahed'oo doo da? —näk mä sa kyyh.

⁶ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—J'ooj madäk doo me ky ken'yym do bëëh! Baad né paa ti P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do kyyh, bë ky n'aa. Hahÿÿ d' paa m' takerii däk P'op Hagä Do kyyh bë ky n'aa: “J'ooj madäk doo me ÿ raweh'ëëh. Sa kyyt tii. Dawëë sa h'yyb bawät mahãnh ÿÿ. ⁷ Dooh këh ÿ tado bä ti rama metëëk doo. Raky n'aa jawyyg ub tii. Ti hyb n'aa daap hë ti ta ti ÿ rahyb n'aa jew'yyk doo”† —näng mä Jesus, Isajas her'oot do paa P'op Hagä Do kyyh.

⁸ Ti m' taky hadoo ënh:

—Bë eréd hõm P'op Hagä Do mejüü doo. Bë wareem däg bë wahë makū metëëk do hã —näng mäh.

⁹ Ti m' Jesus ej'ees sa hã:

—Baad né ta ti bë hã P'op Hagä Do mejüü do bë eréd hõm doo, bë wahë makū mejüü doo da bë bad'oo hyb n'aa kä. ¹⁰ Hahÿÿ da Mosees metëëk do paa P'op Hagä Do mejüü doo: “Bë wehëë bë

---

* **7:4** Mosees ma metëëk do paa bahãnh rakarën rabawëëd däk. Sa hã, tii da ji adoo bä, baad ub ji P'op Hagä Do gadoo. † **7:7** Isajas 29.13

yb, bë wehëë bë ÿÿn.”‡ “Ji daj'ëep ta yb, ta ÿÿn ky n'aa wasee doo.”§ 11 Tii d' né paawä ta kyyh, ta see hado däk bë metëek doo —näng mä Jesus. —Hahÿÿ da bë kyyh: “Jé ta yb, ta ÿÿn hã taky hado bä, ‘Hã ÿ naa magadoo do pan'aa paawä, P'op Hagä Do matym n'aa däg tii. Dooh bë hã ÿ an'oo wäd bä’, taky hado bä, 12-13 tii bä, ta tii d' ky hadoo doo, dooh ji mejö wäd bä ta ÿÿn, ta yb tamasa”, näk bë kyyh. Hajöng nä tii d' bë bad'oo doo —näng Jesus. —Bë wahë makū ma metëek do bë ky sūüt do hyb n'aa bë eréd hõm P'op Hagä Do mejūū doo —näng mä Jesus Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyc do ma mehetëk do sa hã.

14 Ti m' p'aa hënh hajök do ta tii bä hab'ëeh do Jesus naëënh ta wë. Ti m' taky hadoo sa hã:

—Bë sahõnh hë, bë maa newë da, bë h'yy genä da ÿ her'oot do hã: 15-16 Ji noo me hajëng pé hyb n'aa nado ji nas'aa däk P'op Hagä Do hã. T'öp ji h'yyb gó naa hanyyh do ti hanoo ji nas'aa däk do P'op Hagä Do hã —näng mäh.

17 Ti m' Jesus kedëë hõm hajök do sa hã. Ti m' tób gó tabajëë suun jawén paa bä ta ma matëg rabeanh ta hã ta ti ta her'oot do ky n'aa. 18 Ti m' Jesus baher'oot sa hã:

—B'ës h'yy ganah'ood éh? —näng mäh. —Ji hã hajëng pé hyb n'aa nado ji nas'aa däk P'op Hagä Do hã. 19 Ta ti dooh tajëë bä ji h'yyb tym gó. Ji wog gó ti tabajëng, ta jawén anyyh p'aa hënh. Ti hyb n'aa dooh ji nas'aa bä P'op Hagä Do hã ji noo gó hejëng do hyb n'aa —näng mäh.

---

‡ 7:10 Esodo 20.12, Dew-Teronom 5.16 § 7:10 Esodo 21.17, Rewitikos 20.9

(Ta ti m' Jesus her'oot do ky n'aa m', taw'ããts mä sahõnh hẽ baad ub ji waa. Dooh m' ti haj'aa tado bã ji nas'aa bã.)

²⁰ Ti m' taky hadoo ěnh:

—Ta ti ji h'yyb gó naa henyh do hyb n'aa ji nas'aa dāk P'op Hagä Do hä. ²¹ Tii d' ÿ wén her'oot, t'õp naa, ji h'yyb tym gó naa tabana do hyb n'aa nesaa do ji hyb n'aa newëë doo. Ji h'yyb gó naa tabana ji karën do ji bagä do ji ÿm nadoo do sii, ji patug nadoo do sii. Ji h'yyb gó naa tabana ti ji ets'ëek doo. Ji h'yyb gó naa né hẽ tabana ji da hadoo do ji daj'ëep doo. ²² Ji h'yyb gó naa né hẽ tabana ti ji hyb n'aa h'ũũm do ji ma, sahõnh hẽ ji moo nesaa doo, ji noo kanesa doo, nu meby n'aa näng doo, ji hyb n'aa jewës doo, ji da hadoo do ji ky n'aa rejãã doo, ji kasab'ee doo, daap hadoo do ji moo wät doo kä. ²³ Sahõnh hẽ ta ti hedoo doo, ji h'yyb gó naa had'yyt tabana. Ta ti hyb n'aa ti ji wén nas'aa dāk P'op Hagä Do hä —näng mä Jesus kyyh ta ma matëg sa hä.

ÿnh ta s'ee hẽnh naa ta toog ky n'aa her'oot do panyyg n'aa hahÿh

²⁴ Ti m' ta tii b' naa Jesus bahõm panang Tiir häd näng do nemuun. Ajëë suun mä tób gó. Dooh m' takarën raky n'aa napëë bã tii b' tabagä doo. Ti hadoo né hẽ, dooh m' tahaja bã tajejën bã. ²⁵⁻²⁶ Ti m' ÿnh, Gereg buuj, Siro-Penisija bã m' henäng doo, ky n'aa napäh Jesus. Judah buuj nadoo do m' tii. ÿnh toog hä mera do badäk. Ti m' tabana Jesus wë. Ti m' ta taron nu paa me tabahyy häng Jesus wë. Ti m' tak'ëp mä tabetsëë Jesus bahabëë

hõm hyb n'aa karap'aar h'yyb nesaa do ta toog hã hadäk doo.

²⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Na rawa dó sa waa rakarẽn do sa taah hã — nãng mäh. —Taw'ããts hẽ nado sa waa ji ado hõm bã ji banoo hyb n'aa sa masããh awaar taah hã — nãng mã Jesus kyyh ÿÿnh hã. **

²⁸ Ti m' ÿÿnh ky gadoo Jesus. Jesus kyy gó né hẽ m' taky hõm:

—Ehub né hẽ õm, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo — nãng mäh. —Ti hado né paawã, awaar sii hẽ rawa sa taah waa hyyj sa noo m' kejäk doo —nãng mã ÿÿnh kyyh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Abaaj hõm. H'yy ka'eeh doo me ÿ maky gadoo do hyb n'aa, dooh wäd karap'aar h'yyb nesaa do a toog hã —nãng mã Jesus ta hã.

³⁰ ÿÿnh babaaj hõm bã kä m', takajaa ta toog wë, ahub däk ta toog. H'yy kamehããg sooh mäh. Karap'aar h'yyb nesaa do ahõm ta hã hadäk do paah.

Aj'yy Jesus nabuuj genä däk do panyyg hahÿÿh

³¹ Ti m' Jesus raberéd hõm Tiir häj n'aa. Sidõn häd nãng do hëej, Dekaporis häd nãng do häj n'aa na-ããj hẽ ratabës. Ti m' karaj'aa Garirej häd nãng doo hënh rabaw'ëenh. ³² Jesus rakajaa bã m', ramanaa mã ta wë aj'yy nabuuj gatamah doo, hebã

** **7:27** Tii da Jesus wén her'oot, tametyy hyb n'aa ÿÿnh baad ta hã tah'yy kae bã. Panyyg gó taky n'aa her'oot, tahyb n'aa newëë hyb n'aa baad tado bã tamasaa bã Judah buuj nadoo do sa hã. Jesus ky n'aa eh'üüm Judah buuj sa taah. Awaar taah gó taky n'aa ed'oo Judah buuj nadoo doo.

doo. Ti m' rabetsëë Jesus moo däng ta hä tabahub däk hyb n'aa.

³³ Ti m' Jesus mahũũm mä dawë hä, hajök do sa mahãnh. T'ĩĩ hënh kä m' ta nabuuj gó m' tamoo jëë pëë. Ti m' ta mo poo hä Jesus betsós wät, tii bä kä m' aj'yy nag'aad hä m' tamoo däng. ³⁴ Hỹ pong jé m' taty dëë wät, tak'ëp mä tah'yy kawabaag wät, ti m' taky hadoo:

—Epata! —näng mäh. (“Genä däg”, tahanäng pé m' tii.)

³⁵ Tii bä m' nayyw hë m' aj'yy nabuuj genä padëëk, ta nag'aad na-ããj mä nahejooj wäd mäh. Baad ub mä taber'ood däg kãn.

³⁶ Ti m' Jesus mejũũ ranaher'oot hyb n'aa ta wób sa hä. Nabuj keh'ũũm mä tii. Tak'ëp mä Jesus mejö paawä ranaher'oot hyb n'aa, tak'ëp mä tii bä rabaher'oot Jesus mo haj'aa. ³⁷ Sahõnh hë m' rameuunh Jesus mo haj'aa hä. Ti m' raky hadoo:

—Baad sahõnh hë tamo haj'aa —näk mäh. —Nabuuj gatamah do sii hë nabuuj genä padëëk, ner'oot do sii hë er'ood padëëk tan'oo bä —näk mä sa kyyh Jesus mo haj'aa ky n'aa hä.

8

Jesus pahuunh do 4 miw sa waa panyyg n'aa hahỹỹh

¹ Ti m' ta see pé noo gó hajök do rakata padëëk p'aa hënh ënh. Dooh m' sa waa péh. Ti hyb n'aa m' Jesus naëënh ta ma matëg, sa sii taber'oot hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

² —Ỹ t'yyd mehĩĩn hahỹ ër wë kata pad'ëëk doo. Tamawoob däg ta ãh si ỹ rababok. Dooh sa waa

péh –näng mäh. ³ –Dawëë naa ta wób rabana. Ý mejõ bã rababaaj hõm sa gó, naheba padäg da, degõn jëng da sah mahÿÿj ta hõõ bã –näng mä Jesus ta ma matëg sa hã.

⁴ Ti m' ta ma matëg raky hadoo:

–Nyy bã ji baw'yyt babä sa waa? Dawëë bã. Dooh ta nawaa babä –näk mäh.

⁵ Ti m' Jesus beaanh:

–Nyy hë pãw bë wë? –näng mäh.

–Ti anäng setsi –näk mä sa kyyh.

⁶ Ti m' Jesus mejũũ hajõk do rabehty b'ëeh tũũ. Ti m' tabasog däk pãw, ti m' taky n'aa etsëë sa waa hyb n'aa. Tii bã m' taganebäh boo kãn, tets'ëë hõm mä ta ma matëg sa hã, rabets'ëë hõm hyb n'aa hajõk do sa hã kã. ⁷ Tah'ÿÿb na-ããj mä ti anäng mä sa wë. Ned'ëed its mä ti tah'ÿÿb. Tii da né hë m' taky n'aa d'oo ênh tii. Ti m' tamejũũ ta ma matëg rabets'ëë hõm hajõk do sa hã. ⁸ Tii bã kã m', sahõnh hë m' rabawëë bong. Wog enä hõm mä sahõnh hë. Ti m' rabawëh do jawén paa bã m' mad'aak do ta ma matëg rabata däk arook gó. Setsi m' arook gedë hõm doo. ⁹ 4 miw mä ajyy tahyb n'aa pé ti hawëë bong doo.

Hajõk do hã Jesus kedëë hõm jawén paa bã m', ¹⁰ tagatsëg sooh mä marakate gó ta ma matëg sa sii hë m'. Ti m' rabahõm Daramut häd näng do hãj n'aa hënh.

¹¹ Rakajaa bã m', Pariséw rabana ta wë. Hajõng mä reaanh ta hã. Jesus rametyy hyb n'aa ramejũũ

mä tapahuuj bä sa matym haj'aa wë hä.* ¹² Ti m' tak'ëp mä tah'yy kawabaag wät, j'ooj madäk doo me ramejüü do hyb n'aa m'. Ti m' taky hadoo:

—Daap hë da hë habong do rabetsëë hä yÿ y pahuunh hyb n'aa sa matym haj'aa —näng mäh. —Dooch y metëëh pé ta heen n'aa hahÿ sa hä. Né hup y né hë ta ti y her'oot doo —näng mä ta kyyh.

¹³ Tii bä m' Pariséw taberéd b'ëëh, ti m' p'aa hënh tagatsëg sooh marakate gó, ti m' rabatsëg hõm karaj'aa ta myyj jé.

Pariséw, Eróts daheeh raher'oot do mahãnh ji hyb n'aa matakëë do ky n'aa hahÿh

¹⁴ Ta ma matëg ramabaan mä ramahüüm sa waa pãw. Jããm hë sét its mä pãw marakate gó. ¹⁵ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Baad bë hyb n'aa matakä da. Baad bë kanä da Pariséw, Eróts sa pãw makuj n'aa mahãnh —paa tamaher'oot mäh.

¹⁶ Ti m' ta ma matëg rakaner'ood bong Jesus her'oot do ky n'aa. Hahÿh d' mä sa kyyh:

—Dooch ër wë pãw. Tii d' tawén edoo† —näk mä sa kyyh.

---

* **8:11** Jesus wë Pariséw rakamaj'ii. Dooch raky dahé bá P'op Hagä Do mejüü do Jesus tado bä. Sa hä péh, dooch Jesus haja bá wë hä tapahuuj bá, rawén mejüü sa matym haj'aa Jesus pahuuj bá wë hä. J'ooj madäk doo me ramejüü do hyb n'aa Jesus wén manetëëh sa hä rakarën do paawä. † **8:16** Dooch rah'yy kadawuung bá panyyg gó Jesus her'oot do hä. Jesus hä Pariséw Eróts daheeh ranu mer'oot. Dooch m' raky dahé bá Jesus P'op Hagä Do t'aaah tado bä. Nayyw hë jé pad'yyt hë takah'üüm ranu mer'oot do ky n'aa. Pãw makuj nayyw hë takamekuunh tiriig mahang hadoo do tii.

17 Ti m' Jesus hapäh ti raky n'aa hajēm doo. Ti m' tabeaanh sa hä:

—H'ëed hyb n'aa pāw bē mabaan hōm bē banäng?
—näng mäh. —Dooh tagah'ood nä bā bē hä? Dooh bē h'yy kadawuung nä bā? —näng mä ta kyyh sa hä. 18 —Bē matym enä né paawä, dooh bē hapëë bā. Bē nabuuj genä né paawä, dooh bē maa napëë bā. Bē mabaan 19 5 pāw ȳ etyn bong do 5 miw sa hä? Nyy hē kawaju bē gedē hōm mad'aak doo?

—12 kawaju mad'aak —näk mä sa kyyh.

20 Ti m' Jesus eanh ěnh:

—Setsi pāw ȳ etyn bong do 4 miw sa waa, nyy hē arook bē gedē hōm mad'aak doo?

—Setsi arook mad'aak —näk mäh.

21 Ti m' Jesus bedoo sa hä:

—Dooh bē h'yy genä nä bā? —näng mä ta kyyh ta ma matëg sa hä.

Aj'yy ty gadajuu däk do Jesus ty nä däk do panyyg n'aa hahȳȳh

22 Ti m' Jesus rakaja kän Betsaj-Da häd näng doo bā panang bā. Ti m' ramanaa mä ta wë aj'yy ty gadajuu däk doo. Retsëë mä Jesus moo däng ta hä tabahub däk hyb n'aa. 23 Ti m' Jesus maso däk ta moo hä, tamahũüm mä dawë hä panang bahānh. Ti m' Jesus ty hetsós wät, ti m' tamoo däng ta hä. Ti m' tabeaanh ta hä:

—Äkä, mahapëë däk? —näng mäh.

24 Ti m' tabeg'ãäs, ti m' taky hadoo:

—Dooh baad ȳ hapëë nä bā. Ȳ hapäh habong doo. B'aa hadoo hä ȳȳ.

25 Ti m' p'aa hēnh Jesus moo däng ta matym hä ěnh. Ti m' ta matym baad däg kã. Baad mä

tabahapäh tii kä. Dooch m' taty gadajuu wäd bä kä.
 26 Ti m' Jesus mejũũ tababaaaj hõm ta tyw n'aa see
 me ta tób hēnh. Dooch m' takarēn myyj hēnh tajēē
 wäd.

Jesus kyn'aa Peed her'oot do panyyg n'aa hahỹỹh

27 Ti m' Jesus rabahõm panang wób Sesareja
 Pirip panang häd näng nedaa badäk doo hēnh. Ti
 m' ramahõm me tabeaanh ta ma matëg sa hã:

—Jaa m' ỹỹh, sa nooh?

28 Ti m' raky hadoo:

—Ta wób noo m', õm mä Jowãw nu gahem'uun do
 paah. Ta wób noo m', õm mä Eriij makũũh. Ta wób
 noo m', õm mä P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub
 dejëp do paa seeh —näk mä sa kyyh ta hã.

29 —Bë hã ěnh? Jaa ỹ bë hã ěnh? —näng mä Jesus
 sa hã.

Ti m' Peed ky hadoo:

—Õm ti Kristo, ‡ P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo —
 näng mä Peed kyyh ta hã.

30 Ti m' Jesus mejũũ ranaher'oot hyb n'aa ta wób
 sa hã ta ky n'aa.

Jesus her'oot do tadajëp do ky n'aa hahỹỹh

31 Ti m' Jesus du doo tama metëek do ta hataa.
 Tama metëek bä m' taky hadoo:

—Ỹỹh, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Doo,
 hajõng da ỹ ahoop. Ęr wahë n'aa, P'op Hagä Do
 tób n'aa yt hã moo heb'ooch do sa wahë n'aa na-ããj

---

‡ 8:29 Ji h'yyb tym dëeb, p'ooj ub Judah buuj hã P'op Hagä Do ky
 n'aa enooh doo, ramaneëēnh Mesijas . Gereg kyy me ramaneëēnh
 Kristo. “P'op Hagä Do h'yyb däng doo” , tahanäng pé m' ti.

da, Moses ky n'aa jaw'yyk do ma mehetek do na-ããj hẽ, ỹ da rahyb n'aa wareem. Ỹ da dajep ran'oo bã. Tamawoob hẽ ta ã jawén paa bã, ỹ ganã wät da p'aa hẽnh –näng mã ta kyyh.

³² Baad mã ta ky n'aa tabaher'oot. Ti m' Peed naëenh dawë hä. Ti m' taky ge'ỹỹm, Jesus tii d' tanaher'oot hyb n'aa.

³³ Ti m' Jesus ty kaw'õöd däk ta ma matëg wób sa wë. Ti m' Peed taky geãm wät.

–J'eeep! Ahõm mahãnh ỹỹ, Nesaa Do Yb –näng mãh.Š –Doooh mah'yyb dëë bã P'op Hagã Do karën do hä. Ajyy rakarën do hä ti mah'yyb däk –näng mã Jesus kyyh.

³⁴ Ti m' hajök do ta wë kata däk doo, ta ma matëg na-ããj hẽ Jesus naëej wät ta wë. Ti m' taky hadoo sa hä:

–Jé karën pé hëp ỹ hata tabahadoo hyb n'aa, taw'ããts hẽ teréd hõm ta hä hẽ tah'yy ka'eeh doo, taw'ããts hẽ teréd hõm ta hä hẽ tahyb n'aa newëë doo. Taw'ããts hẽ da tagado had'yyt hẽ tahoop do hëp ỹ n'aa. Taw'ããts hẽ tagadoo hëp ỹ n'aa radajëëb bã na-ããj hẽ. Taw'ããts hẽ ỹ taky daheeh, taw'ããts hẽ ỹ bawät doo da da ti bawät. ³⁵ Tii d' ỹ wén edoo, badäk hahỹỹ hä ji hawät do tak'ëp kamahãn doo, jé tahoop do hëp ỹ n'aa jeỹỹm doo, dooh da P'op Hagã Do wë tanu dëë bã. Jé hëp ỹ n'aa, panyyg hanãm do hyb n'aa na-ããj hẽ, tahoop do gadoo péh, hëp ỹ n'aa tadajëëb bã, panyyg hanãm do hyb n'aa tadajëëb bã, ta h'yyb tym P'op Hagã Do wë da tanu däng –näng mã ta kyyh.

Š **8:33** Tah'yyb hapäh, Satanas kyy gó m' Peed ber'ood wät tawén ky geãm wät.

³⁶ Ti m' taky hadoo ěnh:

—Hěd n'aa ji karěn sahõnh hě badäk hahỹ ji ta danäh, ji h'yyb tym banesaa hěnh tahõm bä? —näng mäh. ³⁷—DooH ta sãm ji ad'oo pé ta s'ee hěnh ji h'yyb tym nahõm hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh. ³⁸—Hěp ŷ n'aa, ŷ ma metěěk do hyb n'aa na-ããj hě nu mebyng pé P'op Hagä Do hä hyb n'aa eréd hõm do sa matym gó, nesaa do moo heb'ooh do sa matym gó, ŷŷh, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Doo, ŷ d' nu mebyng ěnh ta hyb n'aa, Ee hejój gó, ta bag tak'ěp gabarěěh doo gó ŷ bahyng noo gó ääs tak'ěp baad hedoo do sa daheeh —näng mä ta kyyh.

9

¹ Ti m' taky hadoo ěnh:

—Ta wób babä ěr mahang habong do rahapäh nä da ŷ du doo noo gó sahõnh hě ŷ bag'ääs P'op Hagä Do hejój me. Radejěp do pooj jé rahapäh nä da tii. Né hup ŷ né hě ta ti ŷ her'oot doo.

Jesus kawareem do panyyg n'aa hahỹh

² Ti m' ji moo oow see pé sa ä jawén paa bä m', Jesus mahũũm ta sii Peed, Tsijaag, Jowãw daheeh. Ti m' rabas'ěěg kãn waěě p'op nu däk do hä. Sa mab hě m' t'ĩĩ hěnh rabaym dó. Ti m' Jesus kawareem däk sa matym gó. Ta see hado däk mäh. ³ Tak'ěp mä ta saroor gabar'ěěng däk, tak'ěp mä tabahawag däk. DooH m' badäk hahỹh bä hajaa pé saroor ti hadoo pé tak'ěp hawakpéh. ⁴ Ti m' p'ooj ub habong do paa Eriij, Mosees häd enäh do rakas'ee b'ěěh sa matym gó. Jesus sii m' raber'oot.

⁵ Ti m' Peed ky hadoo Jesus hä:

—Ma matëg! —näng mäh. —Taw'ãäts hë babä ër hã! —näng mäh. —Taw'ãäts hë tamawoob hë ta tób n'aa ãã temaa toonh. Sét hë a tób, sét hë Mosees tób, sét hë Eriij tób —näng mäh.

⁶ (Dooch m' tadoo wät pé tak'ëp rabeÿÿm bong do hyb n'aa m', tii d' tawén edoo.) ⁷ Ti m' nayyw mä wë puh ganyyh, sahõnh hë sa hã m' tabadäng. Wë puh gó m' P'op Hagä Do ber'oot. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Hahÿ tah ÿÿ, tak'ëp ÿ kamahän doo. Bë maa newë, bë ky dahé ta kyyh —näng mäh.

⁸ Ti m', nayyw hë m', raty kaw'õöd bong bä m', rabaheg'ãäs bä m', jããm hë Jesus rahapäh. Dooch boo m' Jesus pa hab'ëeh do paah.

⁹ Ti m' rabahyk bä m' Jesus mejüü ranaher'oot hyb n'aa rahapäh doo, Aj'y Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do ganä wät bä kä dejëp do mahang. ¹⁰ Ti m' sa h'yyb gó m' rabenäm. Sa mab hë m' rakaner'ood bong. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—H'ëed ky n'aa tii, dajëp do ganä wät do taher'oot doo? —näk mä sa kyyh.

¹¹ Ti m' rabeaanh ta hã:

—Hëd n'aa Kristo kajaa do pooj jé Eriij m' matëeh, Mosees ky n'aa jaw'y yk do ma mehetëk do raher'oot? —näk mä sa kyyh.

¹²⁻¹³ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Se hub né hë. Eriij matëeh né da sahõnh hë tabenäm hyb n'aa —näng mäh. —Ti hadoo né hë, bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Eriij ewäd hyng né hë. Tii bä rah'yy kajäk doo da né hë rabad'oo paa ta hã. Tii d' né hë takerii däk ta ky n'aa P'op Hagä Do kyy kerih do hã* —näng mäh.

* **9:12-13** Eriij tahanäng doo, Jowãw nu gahem'uun do né hë tii.

Ti m' taky hadoo ênh:

—ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do ky n'aa ênh? Nyy da kÿh ÿ n'aa kerih do P'op Hagä Do kyyh? ÿ na-ããj da hajõng ÿ ahoop da. ÿ rahyb n'aa wareem da na-ããj hÿ —näng mä Jesus kyyh.

Pahëew Jesus haso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁴ Ti m' Jesus rakajaa bä kä m' ta ma matëg wób rabab'ëeh bä, hajök mä ranu sabug däk sa pa rabahapäh. Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do ky ked'aak mä sa daheeh. ¹⁵ Tii bä m', nanäng nu sabuk do rabahapäh bä m' Jesus, raty ge-ee bong. Ti m' rawaj'aa nä ta wë rabadëng hyb n'aa m' Jesus.

¹⁶ Ti m' Jesus ky hadoo ta ma matëg wób sa hã:

—H'ëed p'ãã ti bë ky ked'aak sa wë? —näng mäh.

¹⁷ Tii bä m' hajök do see ky ganyyh. Ti m' taky hadoo:

—Ma matëg! —näng mäh. —ÿ manaa a wë paawä tah ÿÿ. Karap'aar h'yyb nesaa do ta hã adäk —näng mäh. —DooH ter'ood wäd tan'oo bä. ¹⁸ Ta hã tabadäng bä, tũũ tadewëes. Ti tah ÿ gadów däk, tëg kamatsëe däk, tsanamäts däk tan'oo bä —näng mäh. —ÿ eaaj wät a ma matëg sa hã rabahabëe hõm hyb n'aa. DooH rahaja bä —näng mä ta kyyh Jesus hã.

¹⁹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do bëeh, da hÿ badäk hahÿÿ bä habok doo! —näng mäh. —Hajõõ nuu me ÿ bawät nä g'eeh bë mahang bë ky dahé däk hyb n'aa kä? ÿ häd h'yyb napan däg bë hã, hã ÿ bë h'yy kanasadä nä do hyb n'aa —näng mäh. —Bë mana b'ëep pahëew —näng mäh.

²⁰ Ti m' pahëew ramanaa ta wë. Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do bahapäh bä m' Jesus, pahëew tabahehats wät. Ti m' tadawäts jat tũũ. Tũũ m' takawereem, kawereem, kawereem jat mäh. Tsanamäts jat mäh.

²¹ Ti m' Jesus beaanh ta yb hã:

—H'ëed pénh tabadäk ta hã? —näng mäh.

—P'ooj ub takarapee noo gó tadäg né hë ta hã —näng mä ta yb kyyh. ²² Hajõõ nuu me karap'aar h'yyb nesaa do dahew'ëes tũũ tëeg hõõ me, tame na-ãäj hë. Takarën tadaj'ëep. Mahaja bä, mado hõm. Mat'yyd mehĩn ããh —näng mäh.

²³ —ÿ haja bä? —näng mä Jesus kyyh. —Dooch hejoonh pé P'op Hagä Do hã h'yy ka'eeh pé hã —näng mäh.

²⁴ Ti m' nanyw hë pahëew yb ky hadoo:

—ÿ h'yy ka'eeh né hë —näng mäh. —Man'oo tak'ëp ÿ h'yy ka'eeh hyb n'aa, ÿ ky nasëm hyb n'aa! —näng mäh.

²⁵ Ti m' hajõk waj'aa padëek sa wë rabaheg'ããs hyb n'aa Jesus hapäh bä m', nanyw hë m', hajõk do kaj'aa do rabaheg'ããs do pooj jé, karap'aar h'yyb nesaa do tageãm wät tabanyyh hyb n'aa. Ti m' taky hadoo ta hã:

—Karap'aar h'yyb nesaa doo, ky tamah doo, nabuuj gatamah doo, anä pahëew hã hadäk doo! Dooch da ta hã madëe wäd bä! —näng mä Jesus kyyh.

²⁶ Ti m' tak'ëp mä karap'aar h'yyb nesaa do geëej wät. Ti m' tak'ëp tabahehats wät, ti m' tabanä kãn pahëew hã hadäk do paah. Ta wób sa hã m' pahëew dajëp. Bag hënh mä tabajad hõm, ti hyb n'aa m'

dajëp rawén ed'oo. ²⁷ Ti m' Jesus moo takyg sëek. P'op mä tabag'ëed däg kän.

²⁸ Ti m' Jesus tób gó tabajëë suun jawén paa bä, sa m'aa hënh mä ta ma matëg rabeanh ta hä:

—H'ëed hyb n'aa äã wén nahajaa äã habëë hõm bä karap'aar h'yyb nesaa doo? —näk mäh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Jããm hë P'op Hagä Do ji ky n'aa etsëë doo me, [ji noo kanawa doo me na-ããj hë] ta ti hadoo pé karap'aar h'yyb nesaa do tabanyyh —näng mä Jesus.

³⁰ Ti m' ratsyym kasok ta tii b' naa. Garirej häj n'aa me m' ratabës. Dooh m' Jesus karën bä ta wób raky n'aa napëë bä rabaym doo, ³¹ ta ma matëg tama metëek do hyb n'aa m'. Ti m' taky hadoo sa hä:

—ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ da ran'oo däk da ta wób sa moo gó. ÿ radaj'ëep da. Tamawoob hë ta ä jawén paa bä ÿ ganä wät da p'aa hënh —näng mä Jesus ta ky n'aa hä.

³² Dooh m' rah'yy genä bä ti ta her'oot do sa hä. H'yyb e'ÿÿm mä rawén neanh.

Raky ked'aak doo, jaa sa bahãnh hadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

³³ Ti m' rakajaa Kapar-Naũm häd näng panang bä. Tób bä tabajëë suun bä m' teanh mä ta ma matëg sa hä. Ti m' taky hadoo:

—H'ëed p'ãã ti bë ky ked'aak ta tyw n'aa me, ër mana me? —näng mäh.

³⁴ Dooh m' raky gado bä. Raky n'aa meb'yyh mäh. Tyyw me rababoo däk bä raky kedag bong

ny hadoo do sa mahang hyb n'aa jawyk ta wób sa bahānh. Ti hyb n'aa m' rawén ky n'aa meb'yyh.

³⁵ Ti m' Jesus bahyy sooh, ti m' ta ma matëg tanaënh ta wë. Ti m' taky hadoo sa hã:

—Jé karën pé ta wób sa bahānh hadoo doo, taw'ãäts hë da sa yd jé tanu gadäk. Taw'ãäts hë sahōnh hë sa karom hadoo tabahadoo —näng mä Jesus kyyh sa hã.

³⁶ Ti m' karapee t'aah ta moo takyg geët sa mahang, ti m' tabado däk, ti m' taky hadoo:

³⁷ —Hëp ÿ n'aa hahÿ karapee t'aah hadoo pé gadoo péh, ÿ né ti tagadoo —näng mäh. —ÿ gadoo péh, ÿ had'yyt nado tagadoo, hã ÿ mejũũ do ti na-ãj né hë tagadoo —näng mä Jesus sa hã.

³⁸ Ti m' Jowāw ky hadoo:

—Ma matëg! —näng mäh. —Ãã hapäh aj'yy a häd tabesok bä tahebë karap'aar h'yyb nesaa doo. Èr h'yyb hata nado tii, ti hyb n'aa ãã ge'ÿÿm tii d' tanad'oo hyb n'aa —näng mä Jowāw kyyh Jesus hã.

³⁹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Bë geãm manäh! —näng mäh. —Doo hät ÿÿ gó pahuunh pé ta jawén ÿ tanu mer'oot tii bä —näng mäh. ⁴⁰—Ti hyb n'aa, èr wë h'yy kawanereem doo, èr h'yyb hata tii —näng mäh.

⁴¹ Ti m' taky hadoo ënh:

—Jé naëng han'oos pé hät ÿÿ gó bë hã, hata ÿÿ bë bahadoo do hyb n'aa, ta ti gadoo né da ta sãm baad hadoo do P'op Hagä Do hanaa. Né hup ÿ né hë ti ÿ her'oot doo —näng mä Jesus sa hã.

⁴² Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Baad nado né paawä pä ta jawyyg n'aa ji hã ranu hũũ däg bä ji radawäts tu tame t'öp ji pahās

hyb n'aa, ti bahānh tak'ëp baad nado ji hã da, ky n'aa netsëeh do seeh, hahỹ karapee hedoo doo, hã ỹ h'yy ka'eeh do ji h'yyb tatug bã nesaa do tamoo wāt hyb n'aa –nāng mäh.

⁴³ Ti m' taky hadoo ënh:

–A moo hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bã, taw'ääts hẽ paawä magakyd hõm a mooh. Taw'ääts hẽ mabasëek hỹ pong jé P'op Hagä Do wë sét a mooh, mahõm mahānh ta s'ee hënh, tabanesaa hënh, pawóp hẽ tado bã a mooh. T'ĩĩ hënh mahõm bã, tēeg hõõ nadëek do mahoop da had'yyt hẽ. [⁴⁴ T'ĩĩ hënh madoh-ro ji hawëh doo, dooh radejëb bã. T'ĩĩ hënh tēeg hõõ dooh tadäg bã –nāng mäh.] ⁴⁵ –A tsyym hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bã, taw'ääts hẽ paawä magakyd hõm. Taw'ääts hẽ matsyym gahet mabasëek hỹ pong jé P'op Hagä Do wë, ta s'ee hënh, tabanesaa hënh, õm P'op Hagä Do aw'oong hõm mahānh, pawóp hẽ tado bã a tsyym. [⁴⁶ T'ĩĩ hënh madoh-ro ji hawëh doo, dooh radejëb bã. T'ĩĩ hënh tēeg hõõ dooh tadäg bã –nāng mäh.] ⁴⁷ –A matym hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bã, taw'ääts hẽ paawä a matym mado nyyh. Taw'ääts hẽ mabasëek hỹ pong jé, P'op Hagä Do ji tabag'ääs doo hënh, sét a matym, jé ta s'ee hënh, tabanesaa hënh, õm P'op Hagä Do aw'oong hõm mahānh pawóp hẽ tado bã a matym. ⁴⁸ “T'ĩĩ hënh madoh-ro ji hawëh doo, dooh radejëb bã. T'ĩĩ hënh tēeg hõõ dooh tadäg bã”† –nāng mä Jesus.

⁴⁹ Ti m' taky hadoo ënh:

---

† **9:48** T'ĩĩ hënh ji ahob had'yyt hẽ, tahanāng pé tii. Isajas 66.24 hã takerih do hã tabeh'ũm.

Sahõnh hẽ ma matëk yÿ P'op Hagä Do metyy da ji ahoop do hã, sa h'yyb tym banyyw däk hyb n'aa ta hã, ta dab P'op Hagä Do hã ji ma ejuu do jukiir me ji enyww däk doo da.

⁵⁰ Ti m' taky hadoo ënh:

—Taw'ãäts hẽ ti jukiir. Ti hadoo né hẽ, tanadah'ëed wäd bä, taw'ãäts hẽ nado wäd. Ti hadoo né da bë hã. Taw'ãäts hẽ baad had'yyt hẽ bë babok bë da hadoo do wë. Baad bë babok do bë da hadoo do wë gawatsiig bä, taw'ãäts hẽ nado wäd —näng mäh. —Taw'ãäts hẽ h'yyb nyww gó bë baboo had'yyt hẽ bë da hadoo do wë —näng mä Jesus ta ma matëg sa hã.

10

Dooh ji yÿm ji eréd hõm bä do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus raberéd däk Kapar-Naüm, atsëg hõm mä tamii Joradän häd näng doo. Tamyyj däk hã m', ta tyw n'aa me m' ramahyk Judah häj n'aa hënh. Ti m' p'aa hënh hajök mä ta wë han'aa. Ti m', tabahed'oo doo d' né hẽ m' tama metëek mä sa hã.

² Ti m' Pariséw wób rabana ta wë rametyy hyb n'aa m'. Hahÿÿ da m' rake'aanh:

—Ër ky n'aa jaw'yyk do anoo g'eeh aj'yÿ eréd hõm bä ta yÿm? —näk mäh.

³ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Nyy da Mosees ky n'aa jaw'yyk do her'ood bä ënh? —näng mä Jesus sa hã.

⁴ Ti m' raky hadoo:

—Mosees anoo ji erii däk ji yÿm ji eréd hõm do heen n'aa, tii b' ji mejõ hõm tabahõm hyb n'aa —näk mä Pariséw sa kyyh.

⁵ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë nabuj keh'ũũm do hyb n'aa tii d' Mosees wén erii wät ta ti ky n'aa jawyk do ky n'aa —näng mäh. ⁶—P'ooj ub dooh ta tii da tahado bä. Sahõnh hē tadu dahäng noo gó P'op Hagä Do pahuunh aj'y yñh daheeh. ⁷“Ti hyb n'aa kä, aj'y kä, ta yb, ta yñ mahãnh kä, sa m'aa hēnh kä, tagatēē hyb n'aa ta yñm kä. ⁸Takatēē jawén paa bä sét rabahado padēek ta yñm daheeh”,* näng mäh. Ti hyb n'aa pawóp hē ranado bong. Sét hado däg kän. ⁹Ti hyb n'aa séd hã P'op Hagä Do ata däk doo, dooh tahaja bä ji etyn bä —näng mä Jesus kyyh Pariséw sa hã.

¹⁰Tób bä kä m' ta ma matēg rabeaanh ta ti ky n'aa. ¹¹Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Jé ta yñm heréd hõm doo, tii bä yñnh see hã takat'ēē däg bä, nesaa doo, P'op Hagä Do ganadoo do tamoo wät. Ta see yñm sii he'yñh do hado däk tii. Ta yñm paa tah'yyb rejãã —näng mäh. ¹²—Jé ta patug heréd hõm do ta see tagat'ēē däg bä, nesaa doo, P'op Hagä Do ganadoo do tamoo wät. Ta see patug sii he'yñh do hado däk tii —näng mä Jesus kyyh.

Karepé Jesus ky n'aa edēng do panyyg n'aa hahyñh

¹³Ti m' ta wób ramena karepé ned'ēēd is do Jesus wē, sa hã Jesus moo däng hyb n'aa, taky n'aa edēng hyb n'aa. Ti m' ta ma matēg rage'yñm mäh.

¹⁴Ti m' dooh Jesus genaag bä ta ma matēg rabad'oo doo. Ti m' taky hadoo sa hã:

—Na ramena karepé wē yñ. Bë geãm manäh! Hahy karepé h'yy ka'eeh do hadoo, ti né hē P'op

---

* **10:8** Genesis 2.24

Hagä Do bag'ääs do karapee hedo padëek doo — näng mäh.

¹⁵ Ti m' taky hadoo ënh:

—Karapee t'aah ky daheeh do hadoo ky nadaheeh péh, dooh P'op Hagä Do bag'ääs do karapee tado bä da. Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her'oot doo — näng mä Jesus.

¹⁶ Ti m' karepé tabasog däk ta hã, tii bä m' sa nu gad'oo bä m' tamoo däng, taky n'aa edëe boo kãn mäh.

Tak'ëp ma näng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁷ Ti m' ta tii b' naa Jesus tsyym kadoo bä m', ana mä aj'y y ta wë. Ta taron nuu me m' tabahyy häng ta wë. Ti m' taky hadoo:

—Baad õm, ma matëg! —näng mäh. —Nyy da ÿ bad'oo edëb had'yyt do ÿ gadoo hyb n'aa, P'op Hagä Do pa ÿ bawät hyb n'aa kã? —näng mä aj'y y kyyh.

¹⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Hëd n'aa baad ub hã ÿ mabanäng? —näng mäh. —Jããm hē P'op Hagä Doo, baad hadoo doo. Dooh ta see pé baad hadoo péh. ¹⁹ Mahapäh hahÿ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo: “Manaboh manä a da hadoo doo. Aã manä a ÿÿm nadoo do sii, a patug nadoo do sii. Etsëëg manäh. Daap hē maky n'aa tapa manä ta wób. Mawad'ii manäh. Mawehëë a yb, mawehëë a ÿÿn”† —näng mä Jesus kyyh ta hã.

²⁰ —Ma matëg! —näng mä aj'y y kyyh. —P'ooj ub, ÿ karapee noo gó ÿ panyyg kadeheeh né hē ta tii hã —näng mä ta kyyh Jesus hã.

† **10:19** Esodo 20.12, Dew-Teronom 5.16-20

²¹ Ti m' Jesus ty däng ta wë, takamahän wät mäh. Ti m' taky hadoo ta hä:

—Sét hë ti hawät a hä —näng mäh. —Abaaj hõm, mesëem hõm sahõnh hë a wë hanäng doo. Man'oo ta sãm paa kas'uut do sa hä. Tii d' madoo bä hÿ pong jé magadoo da tak'ëp baad hadoo do P'op Hagä Do hanaa. Ti jawén ana wë ÿÿ, hëp ÿ hata mabahadoo hyb n'aa kä —näng mä Jesus kyyh ta hä.

²² Ti m' aj'yy h'yy katón gëet. Ti m' ahõm mä Jesus mahänh. H'yy katón wät mäh, tak'ëp tawekâp do hyb n'aa.

²³ Ti m' Jesus ty däg ta ma matëg sa wë, ti m' taky hadoo:

—Hejooñ né hë wekâp do sa hä P'op Hagä Do bag'ääs do karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

²⁴ Ti m' sa h'yyb gó ta ma matëg rameuunh mä Jesus her'oot do hyb n'aa. Ti m' p'aa hënh Jesus ky hadoo sa hä:

—Tah haa —näng mäh. —Hejooñ né hë ji hä P'op Hagä Do bag'ääs do karapee ji bahadoo hyb n'aa —näng mäh. ²⁵ —Hejooj né paawä kameer hä tatabëej bä gats'uus doo gó, ta bahänh tabahejooñ wekâp do sa hä P'op Hagä Do bag'ääs do karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

²⁶ Ti m' ti bahänh mä ta ma matëg rameuuj bong mäh. Sa mab hë m' rakaner'oot. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Jaa ënh ti P'op Hagä Do wë hasëek ënh? —näk mäh.

²⁷ Ti m' Jesus ty gadäg däk sa wë, ti m' taky hadoo:

—Ji daaj hē dooh né hē ji haja bā P'op Hagä Do wē ji as'ēēg bā. Ti hadoo né hē, dooh P'op Hagä Do nahajaa péh. Ti hajaa ta wē ji tamasäk —näng mäh.

²⁸ Ti m' Peed ky hadoo:

—Sahōnh hē āā beréd hōm a hataa āā bahadoo hyb n'aa —näng mäh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Né hup ŷ né hē hahŷ ŷ her'oot doo: Hēp ŷ n'aa, P'op Hagä Do panyyg hanäm do hyb n'aa na-āāj hē heréd hōm pé ta tób, heréd hōm do ta wakāän, ta ānh, ta yb, ta ŷŷn, ta taah, ta joom banäng doo, ³⁰ ta bahānh hajōng tagadoo da badäk hahŷŷ bā ta mabaj. Tagadoo da tób, ta wakāän, ta ānh, ta ŷŷn, ta taah, ta joom banäng doo. Ta no n'aa na-āāj da tagadoo. Ta jawén kã, hŷ pong jé kã, tagadoo da edēb had'yyt doo. P'op Hagä Do pa tabawäd had'yyt da. ³¹ Hajök babä hyb n'aa jewyk do wób, ta jawén kã hyb n'aa sekog padäg its da hŷ pong jé. Babä hyb n'aa sekog is do wób kã ti noo gó kã hyb n'aa jewyk kã da —näng mä Jesus kyyh sa hā.

P'aa hēnh Jesus her'oot tadajēp do ky n'aa panyyg n'aa hahŷŷh

³² Ti m' Jesus rabahōm Jerusarēnh hēnh. Jesus mä sa pooh. Ti m' ta ma matēg rahyb n'aa newēē mä t'īī hēnh Jesus bahōm doo.‡ Ta wób mä sa sii hah'ūūm do e'ŷŷm mäh. Ti m' sa m'aa hēnh Jesus naēēnh ēnh 12 hedoo do ta ma matēg. Ti m' tamaher'oot sa hā ta mo n'aa. ³³ Ti m' taky hadoo:

‡ **10:32** Ta ma matēg rawén hyb n'aa newēē Jerusarēnh hēnh Jesus bahōm doo, t'īī hēnh Jesus majīī rababok sa h'yyb.

—Ēr ah'ũũm Jerusarēnh hēnh —nāng mäh. —ŸŸh, Aj'y y Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, Ÿ da rahaēēj dāk da P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahē n'aa sa moo gó, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetēk do sa moo gó na-ããj da. Dajēb hã raky n'aa etyy da ŸŸh. Ÿ da rahaēēj dāk Judah buuj nadoo do sa moo gó —nāng mäh. ³⁴—Ta ti Ÿ da raky n'aa ej'ees, Ÿ da rahetsoos. Ÿ da rahewyyh. Ÿ da radajēeb kãn —nāng mäh. —Tamawoob hē āh Ÿ jawén paa bä, Ÿ d' ganä wäd kãn —nāng mä Jesus ta ma matēg sa hã.

Tsijaag, Jowãw daheeh retsēē do panyyg n'aa hahÿŸh

³⁵Ti m' Sebedew taah hedoo doo, Tsijaag, Jowãw daheeh, rabana Jesus wë. Ti m' raky hadoo ta hã:

—Äã karēn paawä manoo äã etsēē do a hã —näk mäh.

³⁶Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—H'ëed ti bē karēn hã ŸŸ? —nāng mäh.

³⁷Ti m' raky hadoo:

—Äã karēn paawä tak'öp makabaj'aa doo me mabag'ääs doo bä, a hub hadäk hēnh äã see basooh man'oo bä, s'ÿŸ me äã see§ —näk mä sa kyyh.

³⁸Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Dooch bē hapēē bä ti bē etsēē doo —nāng mäh. —Bē hajaa da Ÿ ahoop do bē ahob bä? Bē hajaa da bē dajēb bä Ÿ dajēp doo da? —nāng mä Jesus sa hã.

³⁹—Äã hajaa! —näk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

---

§ 10:37 Tak'öp hyb n'aa jewyk do tii, sa wahē n'aa basooh do pa hat'ooh doo. Rakarēn paawä ta wób sa wahē n'aa rabahadoo Jesus sii.

—Bë ahoop né da ÿ ahoop do hadoo doo. ÿ dajëp do hadoo né da bë dejëp —näng mäh. ⁴⁰ —Hÿÿ kä, ta ti bë etsëë do hä ÿÿ, ÿ nado ti hanoo. P'op Hagä Do anoo da hup ÿÿ hēnh, sã ÿÿ hēnh rabat'oonh, ta pooj jé tabenäm do tah'yyb däng do sa hyb n'aa —näng mäh.

⁴¹ Ti m' ta ma matëg wób, ji moo sahõnh hē hadoo do raky n'aa napäh bä retsëë doo, rah'yy kawaj'ãän bong Tsijaag Jowāw sa wë.

⁴² Ti m' Jesus naëej nä ta wë sahõnh hē ta ma matëg. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bë hapäh né hē, ta ti Judah buuj nadoo do sa wahë n'aa ky n'aa hedoo doo, tak'ëp ramejũ sa hä. Bë hapäh né hē ti hyb n'aa jew'yyk doo, tak'ëp ramejũ sa karapee n'aa —näng mäh. ⁴³ —Bë mahang taw'ãäts hē dooh tii d' tado bä. Bë mahang karën pé kaweh'ëeh péh, taw'ãäts hē da ta wób sa karom hadoo tabahado däk, ta wób tamasa.

⁴⁴ Bë mahang karën pé ta wób sa bahānh nu gadäk péh, taw'ãäts hē takadad'uuh sahõnh hē sa wë. Taw'ãäts hē sahõnh hē sa masa n'aa, sa karom kanep'aak do hado däk tii —näng mäh. ⁴⁵ —ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ na-ãäj né hē. ÿ ahyng babä ÿ rahyb n'aa jew'yyk do jawén nado. ÿ ahyng babä ÿ masa hyb n'aa ta wób, ÿ ky n'aa en'yyim hyb n'aa ta wób sa hä, ÿ dajëp hyb n'aa hajök do nesaa do sa mo haj'aa sãm hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh.

Baritsiméw häd näng do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴⁶ Ti m' rakajaa panang Jerikó häd näng doo bä. Ti m', ta jawén, panang bä naa Jesus, ta ma matëg, hajök do wób ratsyym kasok bä, ta tyw n'aa nabyy

me m' tabahäng ty tamah doo. Baritsiméw mä ta häd. Tsiméw häd näng do t'aa m' tii. Ta tyw n'aa me tabahäng dajëer tetsëe hyb n'aa m' ta tii me tebës do sa hã. ⁴⁷ Ti m', Jesus, Nasaréh buuj ramaneëenh do né hë ti ta tii bã tabës taky n'aa napäh bã m', tak'ëp mä tageëej wät. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—Mat'yyd mehĩn ÿÿh, Dawi panaa! ^{**} —näng mäh.

⁴⁸ Ti m' ta wób raky ge'ÿÿm mäh, bag hënh tabahäng hyb n'aa. Raky geãm né paawä m', tak'ëp tageëej wät tii bã:

—Mat'yyd mehĩn ÿÿh, Dawi panaa! —näng mäh.

⁴⁹ Ti m' Jesus baym.

—Bë naëëj! —näng mäh.

Ti m' raky hadoo Baritsiméw hã:

—Tsebee wäd! P'op as'ëeg g'ëed! Õm tanaëenh! —näk mäh.

⁵⁰ Ti m' ta hatsë taw'oong jat mäh, gatsëg geët, ahõm mä Jesus wë.

⁵¹ Ti m' Jesus beaanh ta hã:

—H'ëed ti makarën ÿ moo wät a hã? —näng mäh.

—Ma matëg! ÿ karën ÿ begãã däk —näng mäh.

⁵² Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Ahõm nä. Hã ÿ mah'yy ka'eeh do hyb n'aa õm has'oo däk —näng mäh.

---

^{**} **10:47** Sa h'yyb tym dëeb, p'ooj ub Judah buuj hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, ramaneëenh Mesijas . Dawi panaa mahang ta ti ganyyh P'op Hagä Do ky däng do paa hyb n'aa, “Dawi panaa” ramaneëenh na-ääj hë P'op Hagä Do Ky Däng Doo. Tii da Jesus Baritsiméw wén maneëenh, ta hã pé Jesus né hë ti P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paa kaja däk doo.

Ti m' nayyw hě m' tabahapěe dāk. Ti m' tabahōm Jesus sa jawén.

11

Baad Jerusarēnh bā Jesus ragadoo do panyyg n'aa hahỹh

¹ Ti m' Jesus rabahōm. Ti m' Jerusarēnh bedaa dāk bā m', panang Betapagéh, Betanija hād enäh do w'oo hā rakajaa bā, waëe joom oriib hād näng do banäng bā, pawóp hě ta ma matëg Jesus mejũũ sa pooj jé m' rabahōm hyb n'aa. ² Hahỹh d' mä ta kyyh sa hā:

—Bě ahōm panang hěnh bē pooj jé badāk doo hěnh ti nuuj jé. Bě kajaa bā, bē hapäh da jumeto t'aah ji najasooch nä doo. Ta tyd hā da tabahäng — näng mäh. —Bě asood hōm da, bē manaa wawěe hě —näng mäh. ³ —“Hěd n'aa ti bē as'oot?”, ranoo bā, “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do karēn, bada m' tamejũũ rababaj nä”, näk da bē kyyh —näng mä Jesus pawóp hadoo do sa hā.

⁴ Ti m' rabahōm, ti m' jumeto t'aah rabawyyd kän tób w'oo hā. Tób noo hā m' takahō. ⁵ Ti m' rabas'oot bā m', p'eets hě hab'ëeh do rabeaanh:

—H'ëed ti bē hab'ëeh? Hěd n'aa ti bē as'oot? —näk mä sa kyyh.

⁶ Ti m' Jesus ma matëg raky hadoo Jesus bedoo doo d' né hě m'. Ti m' rabanoo ramahũũm. ⁷ Ti m' Jesus ma matëg ramana kän Jesus wě. Ti m' sa hatsë sa hā padëek do paa radatoonh jumeto jó. Ti m' Jesus bas'ëeg sooh ta jó. ⁸ Hajök mä sa hatsë sa hā padëek do paa rat'ëeg hōm ta tyw n'aa me, tamahōm doo me, raweh'ëeh hyb n'aa. Ta wób mä ragekyyt mä bag'aad, rat'ëeg hōm mä ta tyw n'aa

me.* 9 Ti m' sahõnh hẽ pooj jé hah'ũũm doo, duu hẽnh han'aa do na-ããj mä tak'ëp mä sa kyyh:

—P'op Hagä Do ãã j'aa etsë! —näk mäh. —Ky n'aa kedëng tii, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó hana doo!† —näk mäh. 10 —P'op Hagä Do ky n'aa edëng da ër wahë makũ Dawi bag'ããs do paa hadoo bag'ããs doo‡ —näk mäh. —Hỹ pong jé hawät do hã ãã j'aa etsë! —näk mä sa kyyh.

11 Ti m' Jerusarënh bä Jesus bajëë suun kãn. Ti m' tabahõm P'op Hagä Do tób n'aa hẽnh. Tabegãã däk mäh. Tug bä däg do hyb n'aa m', 12 hedoo do sa sii hẽ m' tabahõm ta s'ee hẽnh, Betanija häd näng doo hẽnh, raba'ỹh hyb n'aa m' tii bä.

P'op Hagä Do tób wahoo gó hes'ëëm do Jesus hebëë bong do panyyg n'aa hahỹh

12 Ti m' jati péh, Betanija bä naa ratsyym kasok bä, Jesus asa däk. 13 Dawëë naa m' tabahapäh joom wiigo häd näng doo. Taheg'ããs mä teag bä. Dooh m' ta hã, ta ag noo gó nado m' ta h'yyb.§ 14 Ti m' joom hã taky hadoo:

—Dooh da meag wäd bä! Dooh d' a ag repoo wäd bä! —näng mäh.

Ta ma matëg ramaa napäh mä ta kyyh joom hã.

15 Ti m' rakajaa bä kä m' p'aa hẽnh Jerusarënh bä, Jesus bajëë suun mä P'op Hagä Do tób n'aa w'oo

---

* **11:8** Tii d' né paa m' rabahed'oo sa wahë n'aa ragadoo bä. Ratsebé, raweh'ëëh do heen n'aa tii. † **11:9** Saaw-Mo 118.25-26 hã takerii däk do hã rabeh'ũũm. ‡ **11:10** Tii d' rawén her'oot, sa hã pé edaa däk Jesus du doo do Isaraéw buuj tabag'ããs doo. § **11:13** Ta ag noo gó nado né paawä, joom baad hadoo do hã ji aw'yyt né hẽ pawóp its ta ag tabeaak do pooj jé ganyyh doo. Kas'uut do sa waa tii. Ti ti Jesus esoos do tabepóh hyb n'aa paawä.

hã, kahadë doo gó, wahoo gó. Ti m' Jesus bahabëë bong tii bã hes'ëëm doo, hets'ëë do na-ããj mäh. Ti m' tabaũũj bëëh dajëër rabaheb'aanh do tyng n'aa. Gurii-i hes'ëëm do tyng n'aa na-ããj mã taũũj bëëh. ¹⁶ Doo m' tan'oo bã ramatabëj bã wak'ããb ta tii me, P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó. ¹⁷ Sa hã tama metëëk bã m' taky hadoo:

—Nepäh bë hã kerih do P'op Hagä Do kyyh? —näng mäh. —Hahÿÿ da takerih P'op Hagä Do kyyh: “Tóp ÿÿ ji maneëenh da sahõnh hë badäk hahÿÿ bã habong do P'op Hagä Do hã raky n'aa etsëë do tób n'aa”^{**} —näng mã Jesus. —Hÿÿ kä, baretsëg tób n'aa hado däk bë an'oo bã! —näng mã Jesus kyyh sa hã.

¹⁸ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oo do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ããj mã raky n'aa napëë kãn mã ta tii. Ti m' ratyw n'aa esoos mã radaj'ëëp hyb n'aa m' Jesus, Jesus rajeÿÿm do hyb n'aa m'. Rawén jeÿÿm mäh, hajök mã gen'aak Jesus metëëk do hã.

¹⁹ Ti m' tug bã kä m' Jerusarënh Jesus raberéd däg kãn, ah'ũũm kãn mäh.

Baad ji h'yy ka'eeh do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁰ Jati pé báp paa m', Jerusarënh hënh rabahõm bã m', joom wiigo häd näng doo me m' ratabës. Tsawyy häng mã sahõnh hë m' rabahapäh. ²¹ Ti m' Peed hyb n'aa newë däk mã Jesus ky hadoo do paa joom hã. Ti m' taky hadoo:

—Ma matëg! Mahegãã! —näng mäh. —Tsawyy häng joom mawas'ee häng doo —näng mäh.

²² Ti m' Jesus ky hadoo:

^{**} **11:17** Isajas 56.7

—Taw'ãäts hẽ P'op Hagä Do hä bë h'yy ka'eeh —näng mäh. ²³ —Né hup ỹ né hẽ hahỹ ỹ her'oot doo: Hahỹ waëë hä ky hadoo péh: “Ahõm, ahob tame”, hanäng péh, P'op Hagä anoo ti ta hä, ta hä baad tah'yy kae bä, P'op Hagä Do ky däng do taky nasëew bä ta h'yyb gó. ²⁴ Ti hyb n'aa bë ỹ maher'oot hahỹ da: Bë gadoo né da sahõnh hẽ P'op Hagä Do hä bë ky n'aa etsëë doo, baad bë ky dahé bä, bë ky nasëew bä bë hä tanoo do hä —näng mäh. ²⁵ —Bë ky n'aa ets'ëë bä, tanyy bä bë h'yyb gó baad nadoo do bë da hadoo do wë, taw'ãäts hẽ pooj jé bë hyb n'aa mabaan hõm tii, bë Yb hỹ pong jé hawät do hyb n'aa mabaan hyb n'aa nesaa do bë hä na-ãäj hẽ. [²⁶ Bë hyb n'aa manabaan hõm bä, dooh na-ãäj hẽ bë Yb hỹ pong jé hawät do hyb n'aa mabaan bä nesaa do bë moo bok do paah —näng mä Jesus kyyh.]

Jesus hä reanh doo, jaa ky gabuuj rahanäng do panyyg n'aa hahỹh

²⁷ Ti m' rakajaa Jerusarënh hënh. Jesus bawät bä m' P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó, kahadë doo gó, kajaa mä ta wë P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahé n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, Judah buuj sa wahé n'aa hedoo do sii hẽ. ²⁸ Ti m' raky hadoo ta hä:

—Jaa kyy gó mabad'oo hahỹ mabad'oo doo? Jaa ky gabuuj gó hahỹ mamoo wät doo?†† —näk mä sa kyyh.

---

†† **11:28** Hes'ëëm do Jesus hebëë bong do hyb n'aa, hajök do tama metëëk do hyb n'aa na-ãäj hẽ rawén eanh. Jesus hä he'aanh do sa kyy gó ta tii bä hes'ëëm do rabehes'ëëm. Ti hyb n'aa dooh ragenaag bä Jesus bad'oo doo.

29 Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—ÿ eanh bë hã ênh. Bë her'ood bä, tii bä ÿ baher'oot bë hã jaa ky gabuuj hahÿ ÿ moo wät doo, hahÿ ÿ bad'oo doo —näng mäh. ³⁰ —Jaa ky gabuuj Jowãw nu gahem'uun do nu gemuun paah? Hÿ pong jé hawät do kyy gó, sa ky gabuuj hë paah? Bë her'ood hã ÿÿ —näng mäh.

³¹ Tii bä m' sa m'aa hënh mä raky n'aa hajëew bong. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Hÿ pong jé hawät do kyy gó ër noo bä, teanh da ër hã tii bä: “Hëd n'aa paa ti bë ky nadaheeh ênh?”, näng da. ³² Ajyy kyy gó ër noo bä, hajök do kawaj'ãän da ër wë —näk mä sa kyyh sa m'aa hënh raky n'aa hajëm bä.

(Rawén jeÿÿm mäh, hajök do hã m' P'op Hagä Do ky n'aa rod né hë paa m' sa h'yyb Jowãw.) ³³ Ti hyb n'aa m' raky hadoo Jesus hã:

—Dooch ãã hapëë bä —ken'ooch mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—ÿ na-ããj né hë, dooh ÿ her'ood bä ky gabuuj näng do hã ÿÿ, tii da ÿ bad'oo doo —näng mä ta kyyh sa hã.

12

Joom näng do kaser n'aa panyyg gó Jesus beh'ũm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus baher'oot panyyg ky n'aa me sa hã.* Hahÿÿ da m' tabaher'oot:

—Hÿ hadoo aj'yy bejoom hõm uwa häd näng do ta joom. Tahedëë hõm. Ti tagagoos uwa bëeh hood

* **12:1** Ta hã kamaj'ĩ doo, ta hã he'anh do sa hã ti tabaher'oot.

tagatsi hyb n'aa. Ti tamoo wäd sooh p'op nu däk do joom hagã n'aa tyng. Ti tabahaëej däk ta joom banäng do ta kaser n'aa sa hä. Ti ta danäh bahöm dawëë. ² Joom ag wah'ëë däg bä kä, ta danäh mejüü ta sii moo heb'ooh do see ta kaser n'aa sa wë, tagadoo hyb n'aa paawä joom ag wób. ³ Ti takajaa bä kä, ramaso däk, rahewyyh, ramejõ hõm p'aa hënh bag hënh. ⁴ Tii bä ta danäh mejüü ënh ta seeh. Tii kä ranu ganabooh, rarahejãã tii. ⁵ Ti tamejüü ënh ta seeh. Radajëëb kãn tii. Ti ta danäh mejüü nä hajök. Tii b' sa wób rahewyh bong, sa wób raneboh bëeh. ⁶ Sét hë mad'aak ta pa. Ta t'aah takamahãn do tii. Ti tamejüü. Ta h'yyb gó m' taky hadoo: “Tah ÿ raweh'ëeh da”, näng mä ta h'yyb gó. ⁷ Ti ta kaser n'aa rabahapäh bä raky hadoo: “Ta danäh t'aah hahÿÿh. Ti d' ta danä däg ta yb jawén buuj däg”, näk mäh. “Ti bä, ër dajëëb! Ër ma däg da tii bä kä hahÿ joom banäng doo”, näk mä sa kyyh. ⁸ Tii d' né kä, ranaboh jad kãn. Dawëë radawäts hõm joom bahãnh –näng mä Jesus. Panyyg gó m' tabeh'üüm sa hä.

⁹ Ti m' teanh sa hä:

–Nyy da joom danäh bad'oo hÿÿ kä? –näng mäh. –Ana da, tadej'ëëp da ta kaser n'aa, ta wób hä da tabahaëënh tii bä –näng mäh.

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ënh sa hä:

–Dooch bë ner'ood bä g'eeh hahÿ P'op Hagä Do kyy kerih doo? “Pä tób n'aa them'aa do raty n'aa ges'yyk doo, hÿÿ kä pä ta ba n'aa, mesoo n'aa däg. ¹¹ Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do mo haj'aa né tii. Taw'ãäts hë ër hä tii”, † näng kerih doo –näng mäh. ‡

† 12:11 Saaw-Mo 118.22-23   ‡ 12:11 Ti pä tahanäng péh, ta daaj hë né m' ti takaher'oot.

¹² Tii bä kä m', P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyc do ma mehetëk do na-ããj hë, Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do na-ããj mäh, ratyw n'aa esoos mä ramaso däk hyb n'aa m' Jesus. H'yy genäh mä Jesus pes'ããp mä panyyg ky n'aa me sa hã. Ti hadoo né hë, e'ÿÿm mä hajök do Jesus maa new'ëë do sa hã, ti hyb n'aa m' Jesus mahãnh rabahöm.

Jesus rano n'aa maso paawä ta kyyh hyb n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

¹³ Ta jawén kä m' ramejũũ Pariséw wób, Judah buuj sa wahë n'aa Eróts häd näng do karapee wób na-ããj mä Jesus wë. Rakarën paawä rano n'aa masoo tahe'oot do hyb n'aa. ¹⁴ Ti hyb n'aa m' ky ken'yym doo gó rake'aanh:

—Ma matëg! —näk mäh. —Ãã hapäh òm. Baad ub mabawät. Dooh daap mamenä bä. Dooh mahyb n'aa p'eed bä ky n'aa etsëeh do hã, hyb n'aa jawyk do hã mama metëek bä. Dooh maky n'aa ehÿÿd bä sa hyb n'aa ma metëek doo. Ehub né hë P'op Hagä Do karën do hã mama metëek doo —näk mäh. —Ti hyb n'aa —näk mäh —ãã mamaher'ood. Taw'ããts hë a hã, ji epaag bä Roma buuj sa wahë hã rahepak doo, Sesa hã?§ —näk mäh. ¹⁵ —Ji ep'aak g'eeh, dooh apäh ji epaag bä? Nyy da a hã? —näk mä sa kyyh.

---

§ **12:14** Tii da rawén eanh, rakarën paawä Jesus her'oot do hã rabaw'yyt raky n'aa tapaa do ta hã. “Dooh ji epaag bä Sesa hã” taky hado bä paawä, Eróts karapee raky n'aa tapa paawä Jesus Roma buuj sa hã. “Ji ep'aak né hë” Jesus ky hado bä paawä, hajök do maa new'ëë doo, dooh ragenaag bä ta tii. Tii b' rakawaj'ään paawä ta wë. Hejoonh né hë ta hã reanh doo.

Jesus hapäh mä ti sa h'yyb, j'ooj madäk doo me ti raky hadoo. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Häd n'aa tii da bë ke'aanh, këh ÿ hyb n'aa ÿ bë no n'aa maso paawä? —näng mäh.

Ti m' taky hadoo sa hä:

—Na moweed denaari ramaneëenh doo. ÿ megãã —näng mäh.

¹⁶ Ti m' raban'oo däk ta hä. Ti m' tametëeh, ti m' tabeaanh sa hä:

—Jaa heen n'aa hahÿÿh? Jaa häd hahÿ kerih do ta hä? —näng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—Sesa heen n'aa, Sesa häd —näk mäh.

¹⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë an'oo Sesa hä ta no n'aa, ta heen n'aa hadäk doo. Bë an'oo P'op Hagä Do hä ta no n'aa hẽ** —näng mäh.

Ti m' sa h'yyb gó rameuuj b'ëeh ta kyyh hyb n'aa.

Saduséw Jesus hä rake'aanh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁸ Ti m' rakajaa Jesus wë Saduséw häd enäh doo, rake'aanh hyb n'aa m'. Sa hä m' dooh m' ji ganä wäd bä ji dajëb bä. ¹⁹ Ti m' raky hadoo Jesus hä:

—Ma matëg! —näk mäh. —P'ooj ub Mosees erii däk do paa ër hä, aj'yy dajëb bä, ta ÿÿm teréd wäd bä tanetaa nä bä, tii bä m' ta hÿÿj mä gat'ëe däk tii, ta hÿÿj makū panaa näng hyb n'aa m' —näk mäh.

²⁰ —Panyyg gó òm äã maher'oot —näk mäh. —Hÿ hadoo aj'yy, 6 ta hÿÿj. Tagat'ëe däk mäh. Dooh m' teta nä bä, aj'yy dajëp. ²¹ Tii bä ta hÿÿj seeh, ta jawén näh, gat'ëe däk mä ta hÿÿj makū ÿÿm paah.

** **12:17** Ji né hẽ ti P'op Hagä Do karën doo.

Ti na-ããj mä dajëp né tii d' ênh. Dooh m' reta nä bä tadajëp. Ti hadoo né m' ta wób ênh. ²² Sahõnh hẽ m' raget'ëë bok ta ti ÿÿnh. Sahõnh hẽ m' radejëp ranetaa nä bä. Tagadëëg ub kä ÿÿnh dajëb kãn.

²³ Ti m' rabeaaj kãn Jesus hã:

—Ji genyyh bä kä ênh, dejëp do paa ji? —näk mäh. —Ny hadoo do ÿÿm kä ta ti ÿÿnh ti noo gó kä? Sahõnh hẽ paa m' ta ti ta pat'uuk —näk mä sa kyyh.

²⁴ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Dooh bë h'yy genä bä baad hadoo do hã, P'op Hagã Do kyy kerih do bë nahapäh do hyb n'aa, P'op Hagã Do hejój bë nahapäh do hyb n'aa na-ããj hẽ —näng mäh. ²⁵ —Dejëp do ragenyyh bä kä, dooh ji kat'ëë wäd bä. ããs hÿ pong jé habong do kanetëë do hadoo da ji tii bä kä —näng mä Jesus.

²⁶ Ti m' taky hadoo ênh:

—Dejëp do genyyh doo kä, dooh bë ner'ood bä Mosees mo haj'aa kerih do hã, b'aa kadoo do panyyg n'aa gó, ji ganä wäd do ky n'aa? —näng mäh. —Tii gó naa P'op Hagã Do ber'oot Mosees hã. Hahÿÿ d' mä ta kyyh: “Abaraãm hagã ÿÿh, Isak hagã ÿÿh, Jakóh hagã ÿÿh”,†† näng mäh. ²⁷ —Dooh, “Abaraãm makũ hagã, Isak makũ hagã, Jakóh makũ hagã”, tanoo bä. Dejëp do hagã n'aa nado P'op Hagã Doo. Hedëp do sa hagã n'aa tii —näng mäh. —Tak'ëp bë h'yy gatamah —näng mä Jesus kyyh Saduséw sa hã.

Tak'ëp ji hyb n'aa jaw'yyk do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁸ Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do see bana. Tamaa napäh mä raky kedag bong do

---

†† 12:26 Esodo 3.6

Jesus daheeh. Ta hã m', baad mä Jesus ky gadoo sa hã rake'aanh doo. Ti hyb n'aa m' teaanh mäh:

—Ny hadoo do P'op Hagä Do mejũũ do see tak'ëp ji hyb n'aa jaw'yyk tamejũũ do wób bahãnh? —näng mäh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Hahỹ tak'ëp ji hyb n'aa jaw'yyk: “Bë maa newë da hahỹh, Isaraéw buuj. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk doo, P'op Hagä Doo, ër hagã n'aa, sét né hë.

³⁰ Taw'ãäts hë tak'ëp bë kamahãn Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Doo, bë h'yy kaha'eeh doo. Taw'ãäts hë tak'ëp bë h'yyb padäg ta hã. Taw'ãäts hë bë h'yyb tym gó naa né hë bë kamahãn ta hã, sahõnh hë bë hajaa doo me”,^{‡‡} näng mäh. ³¹ —Hahỹ ta seeh: “Makamahãn a da hadoo doo, a hã makamahãn doo da”^{§§} —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Dooh tak'ëp ky n'aa jawyk pé ta ti pawóp hadoo do bahãnh —näng mä Jesus ta hã.

³² Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do ky hadoo:

—Baad ti a kyyh, ma matëg —näng mäh. —Sét né hë ti P'op Hagä Doo. Dooh ta see péh —näng mäh. ³³ —P'op Hagä Doo tak'ëp ji kamahãn, tak'ëp ji h'yyb däk ta hã. Ji h'yyb tym gó naa né hë, sahõnh hë ji hajaa doo me né hë ji kamahãn ta hã. Ji kamahãn né hë ji da hadoo, ji hã ji kamahãn doo da —näng mäh. —Ji ajuu doo, ji anoo do P'op Hagä Do hã bahãnh ti ta tii.

^{‡‡} **12:30** Dew-Teronom 6.4-5   ^{§§} **12:31** Rewitikos 19.18

34 Ti m' Jesus h'yyb hapäh bä baad ta kyyh, ta h'yy ganäng doo me tabedoo, ti m' taky hadoo:

—P'eets hē paawä P'op Hagä Do hä mah'yy ka'eeh takarēn doo da. P'eets hē paawä P'op Hagä Do bag'ääs do karapee n'aa mabahadoo —näng mäh.

Ti bahānh kä m' dooh m' reaa j boo bä kä. H'yyb e'ÿÿm mä reaa j bä kä.

Jesus eanh do Kristo ky n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

35 Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó Jesus ma metëek bä m' taky hadoo:

—Dawi panaa m' ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa nooh. Nyy da tii? 36 Hahÿÿ d' mä P'op Hagä Do Sahee hejój gó Dawi baher'oot paa m' Kristo ky n'aa: “Wahē ÿ n'aa hä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo ky hadoo, ‘Aso hup ÿÿ hēnh, si ÿ mabag'ääs hyb n'aa a majĩ ÿ nes'ëem bä kä’ ”, *** näng paa Dawi. 37 Hÿÿ kä, “Wahē ÿ n'aa” Dawi maneëej bä ti Kristo, nyy d' ti ta t'aah tabahadoo?††† —näng mä Jesus.

Baad mä hajök do sa hä Jesus kyyh.

38 Jesus ma metëek bä m' taky hadoo:

—Baad da bë kanä ta ti Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa mahānh —näng mäh. Baad ub raken'yym, baad rakametëeh saroor henyym doo me, ky n'aa gebah doo me —näng mäh. —Rakarēn ji bedēng hajök do sa mahang —näng mäh.

*** 12:36 Saaw-Mo 110.1 ††† 12:37 Dawi panaa né hē ti Jesus aj'yy gó tabahyng do hyb n'aa. Dawi wahē ÿ n'aa tamaneëenh do paah, P'op Hagä Do T'aah tabahadoo do hyb n'aa na-ääj hē ti Jesus.

39 —Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bä ragen'aak ratooj bä hyb n'aa jewyk do rabahetonh bä. Ratsebé do tä n'aa noo gó, ragen'aak ky n'aa etsëeh doo bä rabahetonh bä ratooj bä —näng mäh. ⁴⁰ —Patug tema bong do radajëer esok, rama esok. Tii bä h'yy kamep'ëeh, báp péj hadoo doo me raky n'aa ets'ëë bä —näng mäh. —Ta ti hedoo do tak'ëp P'op Hagä Do rejãã da —näng mä Jesus kyyh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa ky n'aa.

Patug tamaa wäd is do tanoo do dajëer panyyg n'aa hahÿÿh

⁴¹ Ti m' Jesus bahyy sooh dajëer radahet'oonh do dawëë bä. Ti m' tabahég'ããs hajök do radatoonh do dajëer tób P'op Hagä Do rahyb n'aa esee do dajëer n'aa. Hajök mä dajëer enäh doo, hajöng mä radatoonh. ⁴² Ti m' tabana patug tamaa wäd is doo, tadatooj is mä pawóp its moweed. Kanahën its mä tii. ⁴³ Ti m' Jesus naëënh ta ma matëg ta wë, ti m' taky hadoo sa hã:

—Hahÿ ÿÿnh patug tamaa wäd is doo, sa bahãnh tabanoo. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh. ⁴⁴ —Sahõnh hë ta wób ranoo sa wë mad'aak do uuh —näng mäh. —Hahÿ ÿÿnh, kasuud its né paawä, sahõnh hë taban'oo däg is ta wë hanäng do paats —näng mä Jesus.

13

Jesus her'oot ta jawén hawät do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus ratsyym kasok bä m' P'op Hagä Do tób n'aa bä naa, ta ma matëg see ky hadoo ta hã:

—Mahegãã, ma matëg! Ewëeh hÿ pä tób pan'aa. Anäm hahÿ tatama n'aa! —näng mäh.

² Ti m' Jesus ky hadoo:

—Mahapäh hahÿ tób yb —näng mäh. —Dooh da hahÿ pä ta see jó haso wät pé da. Sahõnh hẽ da rabakud bëeh tũũ —näng mäh.

³ Ti m' waëë joom oriib banäng doo hẽnh Jesus rabahõm kãn. P'op Hagã Do tób n'aa nu masee me tii. Ta tii bã Jesus bahäng bã, sa m'aa hẽnh Peed, Tsijaag, Jowãw, ãn-Deréh rabana ta wë, ti m' raky n'aa eanh:

⁴ —Ny noo gó da ti tii d' maher'oot do tadu däk? H'ëed hado da tabedaa däk do heen n'aa? —näk mäh.

⁵ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Baad bë matakã da bë rawanadii hyb n'aa.

⁶ Hajõk da han'aa ji hã wad'ii doo. Hät ÿÿ gó rabana, sa nooh. “ÿ Kristo”, næk da sa kyyh. Hajõk da rawedii —näng mäh. ⁷ —Bë eÿÿm manã da kaneb'oooh do bë ky n'aa napäh bã. Ti awät né da ta ti hedoo doo. Ti hadoo né hẽ, dooh takaja nä bã badäk hahÿ bahëej jëng doo —näng mäh. ⁸ —Häj n'aa see babuuj rakaneb'oooh da hãj n'aa see babuuj sa daheeh. Hãj n'aa sa wahë n'aa, rah'yy kawereem da hãj n'aa see sa wahë n'aa wë. Hajõng hãj n'aa bã k'ããts katajuus da, sah na-ããj da anäng. Badäk hahÿ bahëej jëng do du däk do metëe n'aa d' tii. Ajãn pooj jé ta mahÿÿj ganyyh do hadoo da tii —näng mã Jesus.

⁹ Ti m' taky hadoo ënh:

—Baad bë kanã sa mahãnh —näng mäh. —Bë da rahaëenh panang enäh do sa wahë n'aa sa moo gó, bë raky n'aa etyy hyb n'aa. Bë da rahewyyh tób

P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo gó. Hëp ÿ n'aa bë da ramahũm sa wahë n'aa wë, hëej bagã n'aa sa wë na-ãj hë, sa matym gó bë raky n'aa tapaa hyb n'aa. Këh ÿ n'aa bë her'ood kãn da tii bã sa hã —näng mäh. ¹⁰ —Badäk hahÿ gawatsig pooj jé, P'op Hagä Do T'aah panyyg hanãm do jé pad'yyt hë da rabaher'ood hõm sahõnh hë häj n'aa babuuj sa hã —näng mäh. ¹¹ —Bë ramoo maso hõm bã, bë raheaaj bã bë raky n'aa etyy hyb n'aa, bë hyb n'aa tón manã bë her'oot péh. Bë her'oot bã, bë her'ood bë hã P'op Hagä Do anoo do ti noo gó. Bë h'yyb gó naa nado da ti bë her'oot doo. P'op Hagä Do Sahee da ti her'oot doo —näng mã Jesus sa hã.

¹² Ti m' taky hadoo ënh:

—Hÿÿj näng do ta hÿÿj tan'oo däk da ta wób sa moo gó, radaj'ëep hyb n'aa. Ti hadoo né da t'aah näng do bad'oo ta t'aah hã. Sa taah da h'yy kawereem da sa yb wë, sa ÿÿn wë. Rahaëenh da ta wób sa moo gó radej'ëep hyb n'aa. ¹³ Tak'ëp da sahõnh hë rakawajãã da bë wë hëp ÿ n'aa. Ti hadoo né da, jé h'yy kanerét do hã ÿÿ, tadajëb bã kä, edëb had'yyt hë da hÿ pong jé P'op Hagä Do pa —näng mã Jesus kyyh.

¹⁴ Ti m' taky hadoo ënh:

—Tak'ëp nasaa doo, P'op Hagä Do tób n'aa re-jãã doo, P'op Hagä Do tób n'aa rahyb n'aa eréd hõm hanoo doo, P'op Hagä Do tób n'aa bã tahëë däg bã bë hapëë bã, taw'ããts hë Judah buuj häj n'aa bã haj'eenh do rakejën hõm da waëë banäng hënh. (Sahõnh hë hahÿ ner'oot doo, taw'ããts hë ramatakëë tagahoot hyb n'aa sa hã nyy d' Jesus

hanäng pé ti tak'ëp nesaa doo.)* ¹⁵ Ta ti bë bahapäh bä, taw'ääts hē jajé p'op tób gadäk do jó hasooh péh, nyyw hē da takejën hōm, dooh da pooj jé tób gó tehëen péh. ¹⁶ Ti hadoo né da ta joom hood hēnh hawät doo. Taw'ääts hē dooh da tajëë bä ta hatsë tabehëen hyb n'aa paawä —näng mäh. ¹⁷ —Tak'ëp tanesaa het'aah doo, sa taah nebii do sa hã kä ti noo gó kä!† —näng mäh.

¹⁸⁻¹⁹ Ti m' taky hadoo ênh:

—Tak'ëp né da ji bahoop ti noo gó. Badäk hahÿ P'op Hagä Do pahuuj wät noo gó naa, dooh nä paa ti hadoo pé tak'ëp rabahoop. Ti jawén kä dooh ti tahado wäd bä kä. Ti hyb n'aa da, bë ky n'aa ets'ëë P'op Hagä Do hã, bë kejën hōm do tabahahëem noo gó, tak'ëp naëng badoos noo gó, tanahadoo hyb n'aa —näng mäh. ²⁰ —P'op Hagä Do bód gakog hōm da nanäng ji ahoop doo. Tii d' tanado bä paawä, dooh paawä hedëp péh. Ta wë tasëew hōm do sa hyb n'aa tawén bód gakog hōm ti noo gó rahoop doo —näng mäh. ²¹ —Ti noo gó, “Wät hahÿ Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo”, “Jajé tahawät”, ranoo bä, bë ky dahé manä da rahe'oot doo. ²² Ta ti ÿ wén her'oot, ti abok da hajök “ÿ Kristo” ken'ooh do hyb n'aa. Ti abok né da “P'op Hagä Do ky n'aa rod ÿÿh” ken'ooh doo, noo kanesa doo. Tak'ëp hadoo do ta heen n'aa rametëeh da, rapehuunh da, ta wë P'op Hagä Do asëew hōm do rawedii hyb n'aa paawä. ²³ Ti hyb n'aa, bë hyb n'aa matakäl! Ta pooj jé ÿ baher'ood däk bë hã —näng mä Jesus kyyh.

---

* **13:14** Maah-Ko erii wät ta tii, Daniéw erii wät do hã Jesus beh'üüm do hyb n'aa. † **13:17** Tak'ëp tanesaa sa hã, du daa d' rawaj'aah pé do hyb n'aa.

24 Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Ta ti rahoop do jawén paa bã, papÿÿj da badagyb däk, kamarab da dooh ta bag nyy wäd bã. ²⁵ Sagõõh wë hã naa kejak da. Wë hã habong do ta bag keh'ÿÿt da jé pad'ÿÿt hë, ta see hedo hõm da P'op Hagä Do an'oo bã. ‡ ²⁶ Ti noo gó kä da sahõnh hë da rabahapäh ÿÿh, Aj'yÿ Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ bahyng bã kä wë puh mahang. ÿ ahyng da tak'ëp P'op Hagä Do hejój me, ta bag tak'ëp gabarëëh do hadoo doo me. ²⁷ Ti noo gó ÿ mejũ da ãs ÿÿ rabata hõm hyb n'aa jé pad'ÿÿt hë badäk hahÿÿ hã habong do ÿ asëew hõm doo —näng mä Jesus kyyh.

28 Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Bë hyb n'aa matakä joom wiigo häd näng do ky n'aa hã —näng mäh. —Wiigo tëeg tadu doo bã tagajewäng doo, bë hapäh tabanyyw edaa däk. § ²⁹ Ti hadoo né da, sahõnh hë ta ti bë ÿ maher'ood wät do kaja däk bã bë bahapäh bã, edaa däk ÿ kajaa do bë bahapäh da —näng mäh.

30 Ti m' taky hadoo ênh:

—Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: Da hë habong do rahapäh nä da sahõnh hë ÿ her'ood wät

---

‡ **13:25** Isajas kyy gó Jesus beh'ũm ta ti ta her'oot doo. Isajas 13.10, 34.4 hã kerii däk ta ti ky n'aa. § **13:28** Tabahahëm noo gó, hajõng do häj n'aa bã ti anäng joom ti noo gó barak doo. P'aa hënh tagajewäng tabanyyw bedaa däk bã. Ti hyb n'aa ta ti ky n'aa gó Jesus beh'ũm ta panyyg.

do bawäd kän. ****** ³¹ Badäk hahÿÿh, wë na-ããj da, ahëej jëë né paawä, këh ÿÿ da dooh tahëej bä — näng mäh.

³² Ti m' Jesus ky hado kän:

—Dooch d' hapäh pé ny noo gó ta ti bawät. ããs, hÿ pong jé habong doo, dooh rahapëë bä. ÿÿh, P'op Hagä Do T'aah, na-ããj hë dooh ÿ hapëë bä. Jããm né hë Ee hapäh. ³³ Dooch da bë hapëë bä ny noo gó ta ti bawät. Ti hyb n'aa baad ub da bë gadaa ta pooj jé, baad ub da bë matakä. ³⁴ Aj'yy karom näng do ta s'ee hënh hahôm do hadoo tii. Tabahôm pooj jé tamejüü ta karom sahõnh hë rabahag'ããs hyb n'aa. Tamaher'ood hõm sa hã ramoo bong do hã. Tamejüü na-ããj hë tób noo hag'ããs doo, baad tabahag'ããs hyb n'aa. Dooch raheen n'aa enä bä ny noo gó sa kariw n'aa matëeh. ³⁵ Ti hadoo bë hã kä. Taw'ããts hë baad da bë gadaa, baad bë hyb n'aa matakä da. Dooch da bë hapëë bä ÿ matëeh bä, tób danäh matëeh do ta karom nahapäh do hadoo da. Dooch ji hapëë bä tób danäh kajaa bä, tug bä, atsëm, atsëm ub, tapaj'ëë bä. ³⁶ Dooch taw'ããts hë tado bä bë h'yy gatamah bä tób danäh nayyw hë takaja bä —näng mäh. ³⁷ —Ti hyb n'aa ÿ bedoo bë hã, sahõnh hë sa hã: Baad bë gadaa, baad bë matakä! —näng mä Jesus.

14

** **13:30** Jesus hã reaj wät ny noo gó P'op Hagä Do tób n'aa rarejäã. ³⁷ ta baab jawén paa bä, hahÿ Jesus her'oot do jawén paa bä, Roma buuj sa warahén n'aa rarejäã P'op Hagä Do tób n'aa Jerusarënh bä hasooh do paah. Sahõnh hë P'op Hagä Do tób n'aa pan'aa pä kepyyj hyng Roma buuj sa warahén ran'oo bä.

Buu benyym do y̆yñh ahoog wät do Jesus nuu gó panyyg n'aa hahy̆yñh

¹ Ti m' pawóp nä m' ta äñ Pas-kowa* häd näng do bawät, päw makuj tamah do rabawa noo gó. Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yuk do ma mehetëk do na-ääj mä ratyw n'aa esoos mä Jesus ramoo maso hõm hyb n'aa ta wób raky n'aa nanapäh bä m', radaj'ëep hyb n'aa kä m'. ² Rakaner'oot bä m' raky hadoo:

—Doo da ër dajëeb bä Pas-kowa noo gó, hajök do ër wë rah'yy kawereem mahãnh —näk mäh.

³ Ti m' panang Betanija häd näng doo bä m', Simaw saraa hä däk do paa tób bä, sa waa tyng hä m' Jesus basooh bä m', ana mä ta wë y̆yñh. Buu benyym do hood mä ta moo gó m' tabadäk. Pä s'ëeb mä ta hood. Tak'ëp mä taky n'aa gebah, joom nah-do häd näng do s'ëeb heh'äät ta ti gó hanäng do buu benyym doo. Ti m' tanoo gatëh hõm, ti m' tabahah'ook Jesus nuu gó m'. ⁴ Ti m' Jesus pa hat'oonh do wób rakawaj'ään bong, ti m' raky hadoo sa da hadoo do sa hä:

—Hëd n'aa tarejää tii? ⁵ Taw'ääts hë paawä takes'ëem. Tak'ëp paawä ji ky n'aa geb'aah. Ta säm ji anoo paawä kas' uut do sa hä —näk mäh.

Ti m' rabahajëew wät ti y̆yñh.

⁶ Ti m' Jesus ky hadoo:

---

* **14:1** Pas-kowa ramaneënh do noo gó Isaraéw buuj rahyb n'aa esee P'op Hagä Do t'yyd mehñn doo, Esit bä naa rabah'üüm noo gó. Pas-kowa ratab'ëes noo gó ranaheb'ooh b'éé t'aah aj'yy. Rahyb n'aa esee do heen n'aa tii. Ti noo gó m' ratab'ëes né hë päw makuj tamah doo. Séd hä rataheb'ëes.

—Bë hajëew manäh! Na magëd ti yÿnh —näng mäh. —Tak'ëp baad hadoo do tamoo wäd wät hä yÿ. ⁷ Kas'uut do aboo had'yyt hë bë mahang. Bë h'yy kajäk bä bë banoo sa hä. Yÿ ti hÿÿh, dooh bë mahang had'yyt hë yÿ awäd wäd bä —näng mäh. ⁸ —Tahajaa do né hë ti tamoo wät hä yÿ. Yÿ radakä jëë pooj jé buu benäw n'aa tii d' nuh yÿ gó tah'ook doo —näng mäh.

⁹ Ti m' taky hadoo ënh:

—Né hup yÿ né hë hahÿ yÿ her'oot doo: Jé pad'yyt hë badäk hahÿÿ hä P'op Hagä Do T'aah panyyg hanäm do rabaher'ood hõm bã, raher'oot da na-ãäj hë hä yÿ hahÿ yÿnh moo wäd wät do ky n'aa, ji hyb n'aa esee hyb n'aa ta hä —näng mäh.

¹⁰ Ti m' Judas Ikarijot häd näng doo, 12 hedoo do ta ma matëg sa seeh, bahõm P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa wë, Jesus tahaëenh hyb n'aa sa hä. ¹¹ Ti m' rah'yy gadejah Judas Ikarijot kyy hä. Ti m' ta sãm raky kajäk mä ta hä. Ti m' Judas Ikarijot tyw n'aa esóts kãn tabahaëenh hyb n'aa kä sa hä.

Jesus ta ma matëg daheeh Pas-kowa tä n'aa rabawëh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹² Ti m' pãw makuj n'aa tamah do rataheb'ëës do du däk bã m', b'éé t'aah aj'yy P'op Hagä Do matym n'aa ranaheb'ooh noo gó m', Jesus ma matëg rabeaanh ta hä:

—Nyy bã makarën ãã benäm Pas-kowa tä n'aa, matab'ëës hyb n'aa? —näk mäh.

¹³ Ti m' tamejũũ pawóp hë ta ma matëg, ti m' taky hadoo sa hä:

—Bë ahõm nä panang hënh. Bë kajaa bä, bë kataa da aj'yy hä naëng hes'oooh do hä. Ta jawén bë ahõm da. ¹⁴ Ti bajëë suun bä tób gó, bë eaaj da tób danäh hä hahÿÿ da: “Äã ma matëg mejüü äã beanh nyy bä tagadäk ta gawakõ, tatab'ëës hyb n'aa Pas-kowa ta ma matëg sa daheeh”, denoo da. ¹⁵ Tii bä da ta gawakõ gaeh doo, p'op gadäk doo, tametëëh da bë hä. Ta tii bä tyng n'aa näng da. Kabenyw däk da —näng mäh. —Ta tii bä bë moo boo ta tä n'aa, ta waa n'aa ër tab'ëës hyb n'aa —näng mä Jesus sa hä.

¹⁶ Ti m' pawóp hë ta ma matëg rabahõm panang hënh. Rakajaa bä m' panang bä, Jesus her'oot do hadoo né kä m'. Ti m' ramoo boo kån tii bä kä Pas-kowa tä n'aa kä.

¹⁷ Papÿÿj badëë hyng bä kä Jesus kajaa 12 hedoo do sa sii. ¹⁸ Sa waa tyng pa rabat'oonh bä kä m', rabawëh bä kä m', taky hadoo sa hä:

—Bë see ÿ tahaëënh da majiï moo gó. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh.

¹⁹ Ti m' rah'yy ketón bong. Ti m' sét ken'yyh mä raky hadoo:

—Hä ÿÿ, dooh ÿ tado bä! —näk mäh.

²⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bëëh, 12 hedoo do see né da, nemon ÿ heh'oos do pãw né da —näng mäh. ²¹ —ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ da dajëp P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot doo da né hë —näng mäh. —Ti hadoo né hë, baad nado da aj'yy hä, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do majiï moo gó han'oo däk do hä! Taw'ääts hë paawä ta ti aj'yy hä tanenyys bä paawä! —näng mä Jesus kyyh.

²² Ti m' rabawëh bä, Jesus bado däk pãw, ti m' P'op Hagä Do hä taky hadoo:

—Taw'ãäts hē òm, Ee. Man'oo dāk pāw ãã hã —
nāng mäh.

Ti m' taganabäh dāk, tan'oo dāk mä ta ma matëg
sa hã. Ti m' taky hadoo:

—Bë gado dāk. Hup ÿ heen n'aa hahÿÿh —nāng
mäh.

²³ Ti m' Jesus bado dāk uwa bëeh hood, ti m' P'op
Hagä Do hã ta ky hadoo:

—Taw'ãäts hē òm, Ee. Man'oo dāk uwa bëeh ãã
hã —nāng mäh.

Ti m' taban'oo dāk sa hã. Ti m' rabeëg pëe uwa
bëeh.

²⁴ Ti m' taky hadoo sa hã:

—Majyw ÿÿ, ÿ anoo do ÿ dajëp noo gó hajök do sa
hyb n'aa heen n'aa hahÿÿh. Papuuj sahõnh hã P'op
Hagä Do ky n'aa enooh do tii kä. Hÿ jawén majyw
ÿ hyb n'aa ji tagadoo P'op Hagä Do ky däng† —nāng
mä ta kyyh sa hã.

²⁵ Ti m' taky hadoo ënh sa hã:

—Dooh ÿ eëg wäd bä hahÿ uwa s'ëëb. Jããm hē
p'aa hēnh papuuj däg ÿ eëëk da P'op Hagä Do
bag'ãäs doo bä. Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her'oot doo
—nāng mäh.

²⁶ Ti m' Saaw-Mo wób me P'op Hagä Do rama
ejäm do jawén paa bä m', rabahõm kãn waëë joom
oriib häd nāng do banāng hēnh.

²⁷ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

---

† **14:24** P'ooj ub Mosees sa sii P'op Hagä Do kaner'oot do nahado
hahÿÿh. P'ooj ub b'éé t'aaah majyyw rakaner'oot do heen n'aa.
Papuuj dāk hÿÿ kä. Jesus majyyw hyb n'aa, sét nuu me sahõnh hē
sa hyb n'aa dajëp doo, P'op Hagä Do gadoo hÿÿ kä ta wë sahõnh hē
Jesus hã h'yy ka'eeh doo.

—Bë sahõnh hẽ ÿ bë beréd hõm da —näng mäh.
 —Hahỹỹ da takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih do
 hã ti ky n'aa: “B'ée hagã ÿ daj'ëep da. Tii bã da jé
 pad'yyt hẽ b'ée rabehtëm bong”‡ —näng mäh.

28 Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Ta tii d' né paawä da hã ÿỹ, ÿ ganä wät jawén
 paa bã da, bë pooj jé da ÿ bahõm Garirej hẽnh —
 näng mäh.

29 Ti m' Peed ky hadoo ta hã:

—Sahõnh hẽ õm reréd hõm bã, ÿ dooh õm ÿ eréd
 bã —näng mäh.

30 Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Badah né hẽ, atsëm, pawóp nuu me karaak
 bahỹỹh do pooj jé ÿ maky n'aa jejën da. Né hup ÿ
 né hẽ ta ti ÿ her'oot doo —näng mã Jesus Peed hã.

31 Ti m' Peed ky kah'ũũm mã ta hã:

—Dooh! —näng mäh. —ÿ radajëeb bã na-ããj hẽ a
 sii, dooh noo gó da õm ÿ hyb n'aa eréd bã! —näng
 mäh.

Ti ky hedoo né hẽ m' ta ma matëg wób.

*Getsemani bã Jesus ky n'aa ketsëë do panyyg
 n'aa hahỹỹh*

32 Ti m' Jesus rabahõm joom banäng hẽnh Getse-
 mani häd näng doo hẽnh. Ti m' taky hadoo sa hã:

—Babä bë ayyw dó ÿ ky n'aa ets'ëë nuuj jé —näng
 mäh.

33 Ti m' Peed, Tsijaag, Jowãw daheeh tamahũũm
 ta sii dawë hã. Ti m' Jesus h'yyb gó tak'ëp mã tah'yy
 katón wät. Dooh baad tado wäd bã ta h'yyb. Ti m'
 taky hadoo sa hã:

‡ 14:27 Sakarija 13.7

34 —Tak'ëp ÿ h'yy katón. ÿ h'yyb dajëp do hadoo —näng mäh. —Babä bë ayyw, bë matakä. Bë aã manä da! —näng mäh.

35 Ti m' tabahôm dawë hä. Ti m' ta taron nu paa me tabahyy häng, ti m' taky n'aa etsëë P'op Hagä Do hä tanahoop hyb n'aa tamo n'aa, tahaja bä. 36 Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—Ee —näng mäh. —Dooch hejooñ pé a hä. Ti hyb n'aa ÿ karën paawä mado hõm mahãnh ÿÿ wät hahÿ ÿ ahoop do pan'aa. Ta tii d' né ÿ bets'ëë paawä, makarën doo d' né hë mabad'oo, ÿ karën doo da nado —näng mäh.

37 Tabana bä m' ta ma matëg tamawoob hë hadoo do rahab'ëeh hënh, taheg'ããs mäh, aã b'ëeh mäh. Ti m' tanaëej nyh Peed ta häd heh'äät doo me:

—Simaw! —näng mäh. —Õm aã jëng? —näng mäh. —Dooch mahaja bä kanahën d'os hë maty gadäg bä si ÿÿ? —näng mäh. 38 —Bë matakä, P'op Hagä Do hä bë ky n'aa ets'ëë, nesaa do h'yyb tatug mahãnh bëeh, ÿ bë eréd hõm mahãnh —näng mäh. —Ji h'yyb karën né paawä baad hadoo do ji moo wät, nahejooj ji, ti hyb n'aa bë ky n'aa ets'ëë ÿ wén näng —näng mäh.

39 Ahõm ënh p'aa hënh, taky n'aa etsëë do paa taky n'aa etsëë ënh p'aa hënh. 40 Ti m' p'aa hënh tabana bä ënh, aã b'ëeh ënh mäh, tak'ëp mä raty jewyk sa h'yyb. Dooch m' sa kyyh pé ta hä.

41 Tamawoob nuu me m' tabahado däk bä m' taky hadoo sa hä:

—Bë kameh'ãäk nä? Bë aã magyys hë? Jããm hë dó! —näng mäh. —Kaja däk ÿ ran'oo däk doo. Bë hegãã. Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do nesaa

do moo heb'ooh do sa moo gó rabahaëëj däk hÿÿ kä
—näng mäh. ⁴² —Bë as'ëëg bëh! Hamäh, ër ah'ũũm.
Wät ta ti ÿ han'oo däk do majë ÿÿ hä —näng mä
Jesus kyyh sa hä.

Jesus ramaso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴³ Jesus ber'oot nä bä m', takajaa Judas, 12 hedoo
do see paah. Hajök mä han'aa ta sii. Sën-jeer yt hä
m', boh yt hä m' rabana. P'op Hagä Do tób n'aa yt
hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa kyy gó m', Mosees
ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa kyy gó m',
Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sa kyy gó m' na-
ããj hë ti rabana.

⁴⁴ Haëënh do baad ub mä taky n'aa her'ood däk.
Hahÿÿ da m' ta kyyh sa hä:

—Ta ti ÿ tapa tsanetsup doo da, ti né hë tii. Tii d'
bë maso däk, bë maso hõm baad ub —tii da m' ta
kyy dó sa hä.

⁴⁵ Ti m' nyyw hë Judas bana Jesus wë, ti m' taky
hadoo:

—Ma matëg! —näng mäh.

Ti m' ta tapa tsanetsup mäh. ⁴⁶ Ti m' ta hä
rakajäk, ramaso däg kãn mä Jesus. ⁴⁷ Ti m' Jesus pa
hagëët do seeh, bado däk ta sën-jeer, tekyyt mä P'op
Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë
n'aa heh'ääät do karom. Ta nabuuj gakyd hõm mäh.

⁴⁸ Ti m' han'aa do hä Jesus ky hadoo:

—Ër wahë n'aa wë h'yy kawereem do sa h'yyb
mahũũm n'aa bë ed'oo g'eeh ÿÿh, bë wén n'aa wë
ÿÿ sën-jeer yt hä, boh yt hä, ÿ bë masoo hyb n'aa?
—näng mäh. ⁴⁹ —P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó
ÿ awäd had'yyt hë bë sii ÿ ma metëëk bä. Dooh
ënh ÿ bë maso bä tii bä ënh? —näng mäh. —Hÿÿ

kä, taw'ãäts hē —näng mäh. —ÿ hapäh, tii da tawén hadoo, P'op Hagä Do kyy kerih do hä ÿ kaja däk hyb n'aa —näng mä Jesus.

⁵⁰ Ti m' sahõnh hē kä ta hata rawaj'aa bong. Reréd hõm mä Jesus.

⁵¹ Jããm hē sét hē wanajaah, pahëew. Sét mä tadadäk ta hatsë pããn rino s'ëëb. Jesus jawén paawä tabahõm, ti m' ramaso däg bä paawä m',
⁵² teréd däk mä ta hatsë. Hahót mä tawaj'aa hõm.

Judah buuj sa wahë n'aa wë Jesus ramahũũm do ky n'aa hahÿÿh

⁵³ Ti m' Jesus ramahũũm kãn P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do wë kä. Ti m' rakata padëëk t'ĩ hënh sahõnh hē P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyc do ma mehetëk doo, Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sii hē m'. ⁵⁴ Ti m' Peed bahõm mä Jesus sa jawén. Dawëë m' tagadäk. Ajëë suun mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do tób wahoo gó. Ti m' warahén sa pa m' tabahyy häng. Katëng mä sa nemuun tëëg me.

⁵⁵ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa hedoo doo, sahõnh hē Sinedirijo§ häd näng do ajyy n'aa sii hē m' resoos mä Jesus hä rap'ãã daj'ëëp péh. Resóts né paawä m' Jesus raky

---

§ 14:55 Sinedirijo ramaneënh doo, ta ti m' 71 ajyy rakaheta padëëk do raber'oot hyb n'aa nyy d' rabad'oo Judah buuj sa mahang ji da hadoo do moo nesaa doo, Mosees ky n'aa jaw'yyc do ky nadaheeh do na-ããj mäh. Ta ti m' ta wób mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa wób, ta wób mä Mosees ky n'aa jaw'yyc do ma mehetëk do wób, ta wób sa wahë n'aa na-ããj mäh.

n'aa tapaa doo, dooh m' raw'yyt pé rap'ãã daj'ëep péh. ⁵⁶ Hajõõ né paawä m' daap ramenyyh Jesus ky n'aa hä, dooh m' séd gó rer'ood bä. Raky n'aa eh'ÿÿt mäh. Ta see ky n'aa hadoo mä ta see an'oo bä.

⁵⁷ Ti m' p'op mä ta wób rabes'ëög b'ëeh, ti m' daap ramenyyh Jesus ky n'aa hä. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

⁵⁸ —Ãã maa napäh ta her'oot doo. Hahÿÿ da ta kyyh: “ÿ gawatsiig hõm da hahÿ P'op Hagä Do tób n'aa, ajyy sa mo haj'aa. Tii bä, tamawoob hẽ ta äh, ÿ moo wäd sooh P'op Hagä Do tób n'aa seeh, ajyy mo haj'aa nadoo doo”, näng ta kyyh —näk mä sa hä.

⁵⁹ Tii d' né paawä m' sa kyyh, ti na-ãäj mä dooh m' séd gó rer'ood bä.

⁶⁰ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahẽ n'aa heh'äät do p'op mä tabas'ëög gëet sa mahang. Teanh Jesus hä:

—Doo maher'oot pé õm raky n'aa tapaa do hä?
—näng mäh.

⁶¹ Doo m' Jesus ky gado bä. Bag hẽnh mä tabagëet.**

Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahẽ n'aa heh'äät do beaaj kãn ta hä:

—Õm ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo?
Õm P'op Hagä Do T'aah? —näng mä ta kyyh.

⁶² —ÿÿ. ÿ né hẽ —näng mä Jesus. —Bẽ hapäh né da Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do Sahõnh Sa Bahãnh Hado Do hub hẽnh tabasooch bä, ta hä

** **14:61** Dooch Jesus kawaj'ãän bä. Daap hẽ P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahẽ n'aa heh'äät do ke'aanh Jesus wén ky ganadoo.

P'op Hagä Do weh'ëeh doo bä. Bë hapäh né da ênh tabahyng bä wë puh mahang —näng mä Jesus kyyh sa hä.

⁶³ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do kawaj'ään gó tawén s'ëéd hõm ta daaj hë ta saroor. Ti m' taky hadoo:

—Jääm hë. Dooh hyb n'aa wät pé ta ky n'aa her'oot péh —näng mäh. ⁶⁴ —Bë maa napäh né hë ta kyyh, P'op Hagä Do taky n'aa rejää doo —näng mäh. —Nyy da bë hä? —näng mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do kyyh.

Ti m' sahõnh hë raky hadoo:

—Taw'ääts hë tadajëp! —näk mäh.

⁶⁵ Ti m' ta wób rabahetsoos, ti m' raty maw'yyd däk tanahapäh hyb n'aa, ti m' rabetuu sa moo me, ti m' rabeaanh ta hä:

—Maher'ood mahapëë bä! Jaa mo haj'aa? —näk mäh.

Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa warahén n'aa ramahũm kãn, ti m' rahewyyh mä Jesus.

Jesus Peed ky n'aa jejën do panyyg n'aa hahÿÿh

⁶⁶ Ti m' Peed bahäng bä m' tób w'oo hä, tabës mä tii bä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do karom ÿÿnh. ⁶⁷ Tahapäh bä m' Peed katëng tëëg noo pa, tabahëg'ääs ta hä. Ti m' taky hadoo ta hä:

—Õm na-ääj hë Jesus Nasaréh buuj sii hawät do paa õm —näng mäh.

⁶⁸ Ti m' Peed ky n'aa jejën wät.

—Dooh ÿ hapëë bä ta ti maher'oot doo. Dooh ÿ heen n'aa nyy bä —näng mäh.

Ti m' Peed bahõm ta hadë noo bä. ⁶⁹ T'ĩĩ hēnh ÿñh bahapäh bä m', taky hadoo sa pa hab'ëeh do sa hã:

—Hahỹ sa hata see né hē —nāng mäh.

⁷⁰ Ti m' Peed jejēn ēnh mäh.

Badah peej hadoo mä kä, ta pa hab'ëeh do p'op, raky hadoo ta hã:

—Sa hata see né hē õm —näk mäh. —Garirej hēnh naa né hē õm —näk mä sa kyyh.

⁷¹ Ti m' Peed ta daaj hē taky n'aa kawas'ee kån. Ti m' P'op Hagä Do hã taky dāng:

—Dooħ ÿ hapëë bä ta ti aj'y'y bē ky n'aa her'oot doo —nāng mäh.

⁷² Ti m' nanyw hē m' karaak bah'ỹỹ kån pawóp nuu me däg kä. Tii bä m' Peed hyb n'aa newë dāk Jesus her'oot do paa ta hã kä: “Pawóp nuu me karaak bah'ỹỹh do pooj jé, tamawoob nuu me ÿ maky n'aa jejēn da.” Ti né paa kä m' Jesus her'oot do paa kä ta hã.

Ti m' tak'ëp Peed baód kån taky n'aa jejēn do hyb n'aa Jesus.

15

Pirato häd nāng do wë Jesus ramahũũm kån do panyyg n'aa hahỹỹh

¹ Bāp paa m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, Judah buuj sa wahë n'aa, sahõnh hē Sinedirijo ajyy n'aa sii hē m' rahyb n'aa n'oo dāk Jesus. Ramoo maw'yyd dāk, ramahũũm Pirato häd nāng do wë.*

* **15:1** Pirato häd nāng doo, Roma buuj. Ta ti Judah häj n'aa bagā n'aa.

² Ti m' Pirato beaanh Jesus hã:

—Õm né Judah buuj sa wahë n'aa? —näng mäh.

—ÿÿ. Tii d' né hẽ, maher'oot doo d' né hẽ —näng mä Jesus.

³ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa hajõng mä Jesus raky n'aa tapaa Pirato hã. ⁴ Ti m' Pirato ky hadoo ta hã:

—Dooh maky gado bä? Hajõng do hã õm raky n'aa tapaa —näng mä Pirato.

⁵ Dooh m' Jesus ky gedag bä.† Ti hyb n'aa m' Pirato hyb n'aa meuuj wät.

⁶ Pas-kowa noo gó m' Pirato bahed'oo doo da taberéd hõm radewëes do seeh. Teréd hõm hajõk do retsëe doo. ⁷ Ti noo gó m' ragadahew'ëes doo gó m' tabagëet Barabas häd näng doo, ta hataa sa daheeh. Ta see tadaj'ëep paa ta wób sa sii m' Roma buuj wë rah'yy kawereem noo gó. ⁸ Ti m' hajõk do rabana Pirato wë, ti m' rabetsëe ragadahew'ëes doo gó hab'ëeh do see tamanyyh hyb n'aa, Pas-kowa noo gó tabahed'oo doo da.

⁹ Ti m' Pirato beaanh sa hã:

—Bë karën ÿ ado nyh bë matym n'aa Judah buuj wahë n'aa ramaneëenh doo? —näng mäh.

¹⁰ Tii d' tawén eanh, tahapäh mäh, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa ta hã rahaëej däk Jesus, Jesus hã rah'yy kajew'ëes do hyb n'aa. ¹¹ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa ky mejũũ mä hajõk do rabetsëe hyb n'aa Pirato hã Barabas häd näng do Jesus jawén buuj.

---

† **15:5** Dooh Jesus kawaj'ään bä. Daap hẽ raky n'aa tapaa Jesus wén ky ganadoo.

12 Ti m' Pirato ky hadoo:

—Tii d' tado bä, nyy da ÿ bad'oo hÿ Judah buuj sa wahë n'aa bë maneëenh do hä? —näng mäh.

13 Tii bä m' tak'ëp rageëej bong:

—Mepëëm däg b'aa kajatsëk do hä! —näk mäh.

14 —Hëd n'aa? —näng mä Pirato. —Dooch mo haj'aa kad'oo do tado bä —näng mäh.

Taher'ood né paawä m' tak'ëp rageëej bong tii bä:

—Mepëëm däg! Mepëëm däg! —näk mäh.

15 Hajök do Pirato h'yyb en'yyim hyb n'aa m' taberéd hõm mä Barabas häd näng doo. Ti m' tamejüü rabahewyyh Jesus. Ti m' tahaëej däk warahén sa hä rabepëëm däk hyb n'aa b'aa kajatsëk do hä.

Jesus warahén rarejãã do panyyg n'aa hahÿÿh

16 Ti m' warahén ramahüüm Jesus sa wahë n'aa tób wahoo hënh. Tii bä m' ranaëej nä sahõnh hë sa hataa, séd hä rakata padëek hyb n'aa. 17 Ti m' radasuun jëng ta hä ta hatsë hahiin doo. Ti m' hetëk do moo m' ramap'õöd däk, ta nuu gó m' radasooch. 18 Tii bä m' radu doo raky n'aa ej'ees do ta hä. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Kaweh'ëeh Judah buuj sa wahë n'aa! —näk mäh.

19 Hajõõ nuu me m' ranu gewyyh tatu me, raba-hetsoos sa matsós me. Ti m' sa taron nuu me m' ramehyy b'ëeh ta wë, raweh'ëeh doo gó m' raky n'aa mes'uunh hyb n'aa. 20 Ti m' raky n'aa ej'ees jawén paa bä m' rado nyyh mä ta hatsë hahiin doo, radasuun jëng mä ta saroor hë. Ti m' ramanyyh rabepëëm däk hyb n'aa.

Jesus rabepëëm däk do panyyg n'aa hahÿÿh

²¹ Ti m' ramanyyh bä m', aj'yy Simaw häd näng doo, panang hēnh hajēng doo, tabēēj paawä m' sa hä. Panang Sirené häd näng doo bä naa m' tii. Aresān, Rupu häd enäh do sa yb tii. Jerusarēnh panang hēnh tabajēē paawä. Ti m' warahén rame-jūū mä tabes'oooh hyb n'aa b'aa Jesus rahepēēm dāk do b'aa n'aa. ²² Ti m' Jesus ramahūūm Gogota häd näng doo hēnh. (Gogota häd näng doo m', ji nu gabóg k'yy rahanäng pé m' tii.) ²³ Ti m' ramenoo ta hä joom uwa häd näng do s'ēēb hejoonh doo. Kamekuunh mä ti datés do biin me, miir häd näng do s'ēēb. Dooh Jesus eēg bä. ²⁴ Tii bä kä m', repēēm däg kån mäh. Ti m' ramoo bong ramas'uunh doo, rabahapäh hyb n'aa ta saroor uuh wē ym doo.

²⁵ P'op däg mä papỹỹj, 9 oor däg mä ti rabepēēm dāk. ²⁶ Hahỹỹ da m' takerii dāk Jesus moo p'ää tadajēp do heen n'aa hä: "Judah buuj sa wahē n'aa hahỹỹh", näng mä kerih do hä.‡

²⁷ B'aa kajatsēk do wób hä rabepēēm padēēk na-ääj hē pawóp hē ajyy baretsēk doo. Hub hēnh ta see hahäng, s'ỹỹ hēnh ta see hahäng. Hõõ gó Jesus kahepēēm dāk do bahäng. [²⁸ Ta tii hä kaja dāk P'op Hagä Do kyy kerih do paa hahỹỹ d' her'oot doo: "P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky nadah'eeh do h'yyb hata dāk ran'oo bä P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo."§] ²⁹ Ta tii me teb'ēēs do raky n'aa rejää mä Jesus, sa nuu m' rewōnh Jesus wē. Hahỹỹ d' m' sa kyyh:

—Magawats'iik mäh, a nooh, P'op Hagä Do tób n'aa. Tamawoob mä ta äh mamoo wäd sooh p'aa

‡ 15:26 P'op ta nu gad'oo pong jé m' rabepēēm dāk kerih doo.

§ 15:28 Isajas 53.12

hēnh, a nooh. ³⁰ Ahyy b'aa hã hadäk do òm! A daaj kedēēb! —näk mäh.

³¹ P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'y'yk do ma mehetëk do na-ãäj hē raky n'aa ej'ees mäh. Sa daaj hē m' rakaner'oot:

—Ta wób ted'ēēp —näk mäh. —Dooch tahaja bä ta daaj hē takedēēb bä! ³² Hahÿ Kristo, P'op Hagä Do H'y'yb Däng Do hanäng doo, Isaraéw buuj sa wahë n'aa hanäng doo, taw'ãäts hē tabahyng b'aa kajatsëk do hã tahadäk do hã naa, ãã baheg'ãäs hyb n'aa, ãã ky daheeh hyb n'aa! —näk mä sa kyyh.

Ta pa habēēh do b'aa hã pad'ēēk doo, ti na-ãäj hē raky n'aa rejãã mäh.

Jesus dajëp do panyyng n'aa hahÿÿh

³³ Wasyk mä ta bag badoo wät, badagyb däk mä badäk hahÿÿ hã. Jããm hē tug bä tabawag däk p'aa hēnh. ³⁴ Tug bä m', tak'ëp mä Jesus geëej wät:

—Eroj, Eroj, rama sabakatani? —näng mäh.

“P'op Hagä Doo, ÿ h'y'yy kasahadä doo, hëd n'aa ÿ mamakyys?”, ** tahanäng pé m' tii.

³⁵ Ta tii bä p'eets hē hab'ēēh do wób ramaa napäh bä m' ta kyyh, raky hadoo:

—Bë maa newë! —näk mäh. —Eriij ti tanaēēnh —näk mäh.

³⁶ Ti m' sa see waj'aa däk, sapum do tehoots däk uwa s'ēēb oow me, b'aa hã m' tagadahäng, tamenoo mä Jesus hã tabeëëk hyb n'aa. Ti m' ti ky hadoo:

—Na madëög! —näng mäh. —Ti b' èr heg'ãäs Eriij ana bä tamahyyh hyb n'aa —näng mäh.

** **15:34** Saaw-Mo 22.1 hã takerii däk do hã tabeh'üüm.

³⁷ Ti m' tak'ëp mä Jesus geëej wät, ti m' tadajëb kån.

³⁸ Tii bä m', P'op Hagä Do tób n'aa t'öp ta gó noo gatsë hebaan do kas'ëéd hyng mäh. ³⁹ Ti m' warahén sa wahë n'aa Jesus ty gadäk hënh hab'ëeh doo, tamaa napäh bä Jesus geëej wät doo, tahapäh bä m' nyy da Jesus dajëp doo, taky hadoo:

—P'op Hagä Do T'aah né paa ti hÿ aj'yy! —näng mäh.

⁴⁰ Dawëë naa m' ÿÿj wób rabaheg'ääs. Sa mahang mä ab'ëeh Marija Madarën häd näng doo, Sarome häd näng doo, Marija seeh. Tsijaag, ta jawén nä ramaneëenh doo, Josés ta hÿÿj daheeh sa ÿÿn ti Marija. ⁴¹ Jesus hep'ëeh né hë m' ti ta tii. Garirej häj n'aa bä Jesus hataa né paa m' tii. Sa tä moo bo n'aa né paa m' tii. Hajök mä ÿÿj ta sii han'aa do Jerusarënh hënh, ti na-ääj mä tii bä m' rabab'ëeh ënh.

Jesus radakä jëng do pä gó panyyg n'aa hahÿÿh

⁴² Saab pooj jé m' ti tabahadoo. Saab pooj jé né hë m' ta ti Judah buuj rabahennyw hõm Saab hä rakamehehäk hyb n'aa. Tug bä kä m', ⁴³ Joséh, panang Arimatsija häd näng do buuj, bahõm Pirato wë. Sinedirijo ajyy n'aa see ky n'aa etsëeh do m' ti Joséh. Tagada né hë m' P'op Hagä Do bag'ääs do du däk. Ti m' tabahõm Pirato wë. Dooh m' tah'yyb eÿÿm bä. Tetsëë mä Jesus kamag n'aa.

⁴⁴ Ti m' Pirato hyb n'aa meuuj wät mä Jesus nayyw hë dajëp tahanäng doo. Ti m' tamejüü ranaëenh warahén sa wahë n'aa tabeaanh hyb n'aa ta hä te hub tado bä. ⁴⁵ Ti m' ta heen n'aa nyy däk bä warahén sa wahë n'aa her'oot doo, ti m' tabahaëej däg kån Joséh hä. ⁴⁶ Ti m' Joséh etsëë mä pään

hawak doo, rino häd näng do s'ëëb. Ti m' tabado hyy kän Jesus kamag n'aa, ti m' tahabën däk mä hawak doo me. Ti m' tadasuun jëng pä gabaho doo gó, kamag hood n'aa ragagots däk doo gó. Ti m' pä gatsabak do tepëed nä, taty gatsëe däk mä ta me. ⁴⁷ Marija Madarën, Marija see Josés yÿn raheg'ããs. Rahapäh mä ragadasuun jëng do Jesus kamag n'aa.

16

Jesus ganä wät do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' papÿÿj badëe hyng jawén paa bä, Saab bahëej jëng bä, Marija Madarën, Sarome, Marija Tsijaag yÿn ah'üüm mä buu benyym doo m' retsëe. Jesus kamag n'aa hahog pan'aa m' tii. ² Ti m' báp paah, met'uuh hä, papÿÿj ty ganä këe bä, rabahõm kän pä gabaho doo hënh, Jesus kamag n'aa radasuun jëng hënh. ³ Ramahõm me, tyyw me, rakaner'oot:

—Jaa da pä jawyk do ty gas'ëes? —näk mäh.

⁴ Ti m' raty kajäk, pä kepëed hõm taty gatsë. Aeh mä ti pä. ⁵ Ti m' rabajëe p'ëe gabaho doo gó. Ti m' rabahapäh, asooh mä pahëew hadoo. Hawak mä ta saroor tagasooh. Hub tabanäng hënh mä tabasooh. Ti m' rah'yyb e'yÿm bong.

⁶ Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bë eÿÿm manäh! —näng mäh. —Bë esoos Jesus Nasaréh buuj, repëem däk do paah. Dooh wäd bä. Ganä wät! B'ëep, bë hegãã radasuun jëng do paa bä —näng mäh. ⁷ —Bë ahõm nä, bë maher'ood ta ma matëg sa hä, Peed hä sii hë. Hahÿÿ da da bë kyyh:

“Ahõm da bë pooj jé Garirej hēnh. Bë hapäh da t'ĩĩ hēnh, bë tamaher'oot do paa da” —näng mäh.

⁸ Ti m' rawaj'aa hõm, kaj'uun mäh, h'yyb manepëë boo m'. Dooch m' raher'ood bä sa hã rabeỹm bong do hyb n'aa.

⁹ Ti m' met'uuh hã bap paah, Jesus ganä wät. Pooj jé Marija Madarēn hã m' takas'ee wät. Ta ti m' Marija setsi karap'aar h'yyb nesaa do hanäng do tahebëë bong do paa m'. ¹⁰ Ti m' tabahõm Jesus sii habok do paa wë. A'oot mä tii. H'yy ketón bong mä Jesus hyb n'aa. ¹¹ Ti m' Marija Madarēn baher'oot bä m' sa hã Jesus ganä wät doo, Jesus tahapäh doo, dooh m' raky dahé bä.

¹² Ta jawén kä Jesus kas'ee wäd kån ta see hadoo däk mä pawóp hē ajyy panang s'ee hēnh hah'ũũm do sa hã, ta tyw n'aa me rababok bä. ¹³ Ti m' ajyy mat'ëeh p'aa hēnh, raher'oot mä ta wób sa hã. Tĩ sa hã na-ãj mä dooh raky dahé bä.

¹⁴ Tii bä kä m', Jesus kas'ee wäd kån 11 hedoo do ta ma matëg sa hã kä sa tä rabawëh bä m'. Ti m' taky hadoo sa hã:

—Hëd n'aa ti bë nabuj keh'ũũm bë ky nadaheeh y hap'ëeh do y ganä wät jawén paa bä? —näng mä Jesus kyyh sa hã.

¹⁵ Ti m' taky hadoo ënh:

—Bë ahõm jé pad'yyt hē badäk hahỹ hã. Bë maher'ood hõm sahõnh sa hã hanäm do panyyg këh y n'aa —näng mäh. ¹⁶ —Panyyg ky dah'eeh doo, nu kemuun bong doo, P'op Hagä Do ed'ëep da ta wë. Panyyg ky nadah'eeh doo, P'op Hagä Do ky n'aa etyy da banesaa hēnh —näng mäh.

¹⁷⁻¹⁸ Ti m' taky hadoo ënh:

—Panyyg kēh ŷ n'aa ky dah'eeh do hã P'op Hagä Do anoo da hahŷ tak'ëp rahajaa doo: Karap'aar h'yyb nesaa do rahebë da hăt ŷŷ gó. Ta wób kyyh rer'oot da. Aw'yy rameso bã da, p'yym reëg bã da, dooh da ramahŷŷj hob bã. Sa moo radatoonh da nahëë enäh do nu gad'oo bã, heso padëëk da nahëë enäh doo. Ta heen n'aa ti ta tii, te hub né hë kēh ŷ n'aa ta wób rabahapäh hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh sa hã.

¹⁹ Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, ber'oot jawén paa bã sa sii, P'op Hagä Do masäg kãn hŷ pong jé. P'op Hagä Do hub hēnh, takaweh'ëeh doo bã tabaso däg kãn. ²⁰ Ti m' ta ma matëg rabahõm kãn, ti m' jé pad'yyt hë rabaher'ood hõm kãn mä Jesus ky n'aa kä. Jesus, p'op naa né hë tamasa sa hã tapehuunh doo me, sahõnh hë rabahapäh hyb n'aa te hub né hë ta ti ta ky n'aa.]

Jããm né hë hahŷ Jesus P'op Hagä Do T'aah panyyg kä.

Pop Hagä Do Panyyg Hanäm Do Hahÿÿh
The New Testament in the Nadëb language of Brazil
(BR:mbj:Nadëb)

O Novo Testamento na língua Nadëb do Brasil

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nadëb (Nadëb)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Nadëb

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-29

---

xcv

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 31 Aug 2023
c5681c4e-55f8-5b64-badf-af07c5e28afc